

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Series Romanorum Pontificum Cum Reflexionibus
Historicis**

Kolb, Gregor

Augustæ Vindelicorum, 1727

VD18 14497719

Seculum decimum sextum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70934](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70934)

in se susceperit ferè unicam à solitudinis, pœnitentiæ, & virtutum plurimarum fructibus messem exspectans, quàm sanè copiosam collegisse anno ætatis suæ 32, ex Scaligero & alijs auctoribus tradit Antonius Foresti Historicus Italus.

Seculum decimum sextum.

CCXVI. Pius III. Senensis Italus.

MORTUO Alexandro VI. tumultus ingens Romam universam turbaverat; Cæsar enim Borgia, Alexandri filius, thesauris Ecclesiæ direptis Vaticanum cum duodecim suorum militum millibus circumcinctum tenebat, simulque Hadriani molem præsidii muniverat, Electores Pontificios eò adacturus, ut non nisi acceptissimum sibi eligerent Pontificem. Ut tamen in malo proposito non persisteret, evicere tum Gallia, tum Hispania cum Romani populi Oratoribus, qui Borgiam oratione sua adeò permoverunt, ut Urbe egressus liberam Cardinalibus eligendi potestatem concesserit. E consilio fuerat Oratorum petitis quamprimum gratificari; armatus enim Gallorum exercitus à Georgio Ambrosiano Cardinale Rhotomagensi è Campania Romana vocatus haud difficulter armis impetrasset, quod ne precibus à Borgia negaretur, timebatur. Post longam igitur contentionem libera omnino electione renuntiatus denique fuit Pontifex Franciscus Piccolomineus Pii II, ex sorore nepos Pius III. deinceps appellatus. Avunculo suo sese constanter exhibuit gratissimum, & acceptorum beneficiorum memorem; ab eodem enim acceperat, ut omnibus disciplinis & præsertim Jurisprudentiâ excultus jam anno ætatis suæ decimo septimo Senensibus Archiepiscopus designatus, & paulò post in Purpuratorum Senatorum numerum fuerit cooptatus. Annis deinde & consiliis maturus sub Paulo II, & Sixto IV. Legationibus variis, in Germania maximè apud Fridericum Imperatorem, defunctus fuerat, quibus se omnibus idoneum probârat, ut imperaret omnibus Pontifex Supremus. Ipse etiam Cæsar Borgia de novi Pontificis electione maximè anxius intellecto Piccolominei nomine adeò se permutatum ostendit, ut Ecclesiæ suæ thesauros haud agrè restituerit, quamquam
Urli-

Urfinorum armis occupatum, & custodiarum aspectu permotum fuisse auctores scribant, ut invitus fecerit, quod sua sponte perfecisse videri malebat. Interea Pius III. quamprimum omnes vires eo intenderat, ut Romanæ Curiaë & Urbis mores ad disciplinam meliorem reduceret. Cùm simul memoriâ teneret maximè, ante Pontificis electionem à congregatis Patribus decretum fuisse, ut electus Pontifex intra biennii spatium orbis universi Episcopos ad Generale Concilium convocaret, is in primo Patrum conventu palàm pronuntiavit, nolle se tantum temporis expectare, ne congregando Concilio obex poneretur amplius. Verùm præclara hæc statuta mors perimportuna disturbavit venenato ulcere vitam eripiens Pontifici, quem die à Pontificatûs sui initio supra vigesimum sexto omnes boni si non lacrymâ, saltem magno animi dolore ad tumulum usque profecuti sunt an. 1503.

CCXVII. Julius II. Genuensis Ligur.

IULIANUS ante Pontificatum dictus patrem habuit Raphaëlem Roborem Sixti IV. Pontificis fratrem Germanum nobili stirpe ortum. Litteris quibusvis & virtutibus excultum Sixtus IV. patruus ex Episcopo Carpentoraënsi Presbyterum Cardinalem; dein verò Episcopum Albanum, & mox Sabinum; demum verò Ostiensem ac Majorem Pœnitentiarium creavit. Eo munere tum ob singularem eruditionem, tum ob compertam in rebus omnibus agendi dexteritatem, tum etiam ob continuum laborem, quem extruendis Romæ ædificiis magnificis impenderat, & Sixto IV. & Innocentio VIII. pergratum se præbuit. At sub Alexandro VI. fortunam asperam perpeffus, ne plura pateretur, in Galliam aufugit, ubi per decennium commoratus Ludovici XII. regiam humanitatem fuit expertus. Alexandro VI. & mox Pio III. vitâ functis, dum ex Gallia in Italiam rediit, tanto in Julianum studio Electorum suffragia sunt conversa, ut penè prius, quàm conclave ingrederetur, jam 37. Cardinalium calculis lectus fuerit Pontifex, ringente ad hujusce rei nuntium Cæsare Borgia, cui Julium II. triplici corona redimitum cernere visum est extremum exitium. Hunc tamen ante alios sibi Pontificem optare debuerat Borgia; Julius enim etfi illatas sibi ab Alexandro VI. & hujus filii in-

R. P. Kolb Series Pont. Pars III.

Rr

jurias

jurias ignorare non potuerit, pertulit tamen eo animo, ac si eas omnino ignoraret nullis precibus nec rationibus persuasus, ut Cæsari Borgiæ vita longiori indigno vitam adimi pateretur vindictæ omnis immemor. Ecclesiæ tamen bona à Cæsare direpta ita restituit, ut brevi incrementum sumpserint. Hanc in rem vi & armis opus fuerat, ut inter primos hostes Veneti sub jugum mitterentur, contra quos Julius II. Maximilianus I. Imperator, Ludovicus XII. Galliæ, & Ferdinandus Catholicus Hispaniæ Reges iniêrunt foedus, haud longo tempore tot inter diversa capita duraturum: Veneti enim positis armis & infestis animis Pontifici, aut veriùs ejusdem armato exercitui supplices facti, & ob hoc in gratiam recepti, simulq; anathematis vinculo soluti, suas in partes trahebant Pontificem simul & Ferdinandum Regem, futuros simul pariter hostes eorum, quibuscum paulò antè contra Venetos amicitiam firmaverant. Contra inexpectatos hos hostes, veluti pro focus & aris pugnaturi & Cæsar & Rex Gallus Pisanum conciliabulum, invito Pontifice, armata manu protegebant, quibus ut in tempore occurreret, Concilium Lateranense indixit Julius. Interea Hispani, post varias hostilitates, Pontificiis mixti militibus acerrimo cum Gallis propè Ravennam commissò præliò victoriam quidem amiserunt, victoribus tamen multo sanguine coemptam. Quin Gallorum vires eâ victoriâ ita attritæ sunt, ut junctâ Venetorum & Helvetorum operâ totam brevi Italiâ relinquerint, non jam victoriâ ovantes, sed fugâ ac timore penè exanimati. Intellectâ Gallorum fugâ Insubres etiam Maximiliano Sfortiæ Ludovici Mori filio sese subdiderunt, excussò Francorum jugò. Insubrum exempla secutæ in Italia urbes permultæ, aut Pontifici, aut Cæsari parvère. Atque hæc omnia cum Helvetiarum præcipuè copiarum viribus fuissent patrata, ex beneficio Julii II. Pontificis Helveti *Italiae libertatis assertores* dici cœperunt. Inter hæc Veneti Veronæ Vincentiæq; imperium Cæsari, cui tamen ex pacto hæc urbes debebantur, cedere obstinatissimè recusarunt. Igitur Pontifex, Venetorum pertinacia vehementer commotus, alterum cum Cæsare foedus pepigit totis viribus recrudescentes hostes prostraturus. Verùm etiam Veneti paucitatis suæ haud oblitum mox societatem iniêrunt cum Ludovico Francorum Rege, qui itaque novos contra Julium adhibitis Cardinalium in Gallia commorantium consiliis tumultus excitabat, Abbatem Cluniacensem, ut Sacerdotem Summum dicerent, legitimo Pontifici opponens. Cum Gallorum Rege arma conjunxerat

rat

rat tunc Joannes Albretanus Navarrae Rex, qui Pontificis minis & monitis contemptis denique exauctoratus est penitus, Navarreo regno in Ferdinandum Catholicum translato. Tentati etiam fuere sapius Veneti à Pontifice consiliis & armis, ut Gallorum amicitiae nuntium remitterent; sed cum in proposito suo vel constantes, vel pertinaces expertus fuisset, partim animi dolore, partim senectutis infirmitate debilitari indies magis visus est, ac demum extingui anno à Partu Virginis 1513. Sed. 9. Fuit Pontifex Julius II, ob gestorum bellorum multitudinem notissimus; *Clarissimum* fuisse dixissent omnes, si inter profanos belli Duces locum occupasset. Ab ipsis igitur Catholicorum permultis, & maximè à non-Catholicis inter armatos militum Ordines potiùs, quàm sacros Praesulum choros fuit collocatus, an galea, an infula decorus magis, discutiant illi, qui dubitare coeperunt.

CCXVIII. Leo X. Florentinus.

IOANNEM Mediceum quondam vocatum de gente Medicea etiam nunc inter Hetruscos Principi prognatum fuisse norunt ii maximè, qui Virorum Principum profapias attendere, & scuta gentilitia observare studuerunt. A teneris annis filium suum Laurentius Princeps doctissimus juxtà ac prudentissimus optimis moribus ac disciplinis imbui curavit, conductis hunc in finem variis iisque versatissimis praeceptoribus. Eum igitur adolescentem in genitoris gratiam Rex etiam Gallorum Ludovicus beneficiis regis honoraverat. Quatuor supra decem annos aetatis suae vix numerabat, cum ab Innocentio VIII, sacra purpura condecoratus fuit. Annum trigessimum septimum agebat, dum aetate minùs provectorum Cardinalium maximè studiis in Pontificem electus fuerat, senioribus patribus mutua ambitione dissidentibus. Electi recens Pontificis Leonis X, proclamatorem egit coram universo populo Cardinalis Alphonsus Petruccius, ingenti applausu & laetis congratulantium vocibus exceptus. Is tamen, eodem Leone jubente, in carcere jugulatus fuit ob conjunctionem ipso duce cum Cardinalibus aliis adversus juvenem, ut aiebant, Pontificem conflatam. Tria rerum capita coronatus Pontifex exequi secum statuerat, dissidentes nimirum Christianorum Principum animos amicitiae vinculo conjungere; successum dare secundissimum Concilio Lateranensi à Julio Antecessore nuper coepto; & bellum sacrum promoverè

Rr 2

adver-

adversus Saracenos, Primum capitum horum executus est ex parte faltem velocissimè juxtà ac felicissimè; Rex enim Gallorum Ludovicus XII. reje-ctò conciliabulò Pisanò Cardinales ejusdem conciliabuli partim auctores, partim adjutores totà Gallià exesse jussit, Maximiliani Imperatoris gloriosa vestigia secutus, qui sedente adhuc Julio II. suos Legatos ad collectos in Laterano Patres miserat. Mors indè cùm Ludovicum Regem rapuisset patrem, Franciscus filius, patris exemplò permotus, Leoni contra Selimum Turcarum Imperatorem 4000. peditum & 6000. equitum cum rebus omnibus necessariis suppeditavit paratissimus, ut dicere solebat, cum filiis adversus Ecclesiæ hostes ire & pugnare, si vel necessitas, vel par necessitati utilitas suaderet. Non ita votis responderunt in Germania Principes ac Principum Legati Augustæ Vindelicorum congregati; iidem enim decimam & vigesimam bonorum temporalium partem negabant Pontifici, paratiores contra Italiæ Clerum, quàm contra hostem barbarum pugnare. Annus agebatur supra millesimum quingentesimus decimus septimus, quo Lutherus Jubilæi à Leone promulgati primò astimator, sed mox osor acerrimus zizania seminare in Saxonia coepit superbiâ atque invidiâ contra Patres Dominicanos, uti vocamus, imò universam Romæ Ecclesiam pugnante, & per Germaniam multis in locis triumphante. Conscriptit idcirco contra Lutherum Henricus VIII. Rex Angliæ librum, qui auctori suo ita jubente Leone X. peperit *Defensoris Ecclesiæ* gloriosum nomen, notâ inconstantia maximæ & majori plurimorum scelerum infamiâ brevè extingendum. Eadem ferè ætate mortuo Maximiliano Cæsare ab Imperii Electoribus Imperator electus fuit Carolus V. perpetuus Francisci Gallorum Regis hostis & victor, cum quo Pontifex foedus quamprimùm iniit, totà Italiâ propulsurus Franciscum Regem Francisco Sfortiæ Mediolanensem Duci infestum. Conjunctis itaque Italarum ac Germanorum copiis brevi tempore Mediolanum totaque Insubria pulsâ Gallis restituta fuit; Ducatus nimirum Mediolanensis denuo paruit Francisco Sfortiæ, Parma verò & Placentia Ecclesiæ. Geminas has urbes Ecclesiæ redditas intueri ardentissimis in votis Leoni erat; auditus est enim non rarò dicere, si Placentiam & Parmam Ecclesiæ subjectam denuo vidisset, mortem sibi minimè molestam fore. Nec dixit fortiùs, quàm egit; dum enim accepto de Gallorum clade & restitutâ Parmâ ac Placentiâ nuntio in villa Manliana cenam sumere parabat, subitò artuum omnium

omnium rigore concuti cœpit; secuta dein febris & ingravescens identidem morbus mortem Leoni mori paratissimo acceleravit an. ætatis 47. Pontificatus 8. Christi 1521. Præclara hujus Pontificis gesta ornarunt etiam DD. Casimirus Poloniæ Princeps regius, & Franciscus de Paula Calaber Divorum catalogo ab eo inserti; unus item & triginta Cardinales ab eodem Pontifice creati, ut eorum non pauci interessent membra, aut Præsides Concilio Tridentum tunc convocando. Locum etiam apud eundem vendicaverunt sibi tum artium, tum scientiarum æstimatores plurimi ac præcipuè Poëtæ, quos inter eminebat maximè Camillus Quernus Neapolitanus; is licèt in menses singulos 8. duntaxat aureos pro alimentis à Leone acciperet, sexcenta tamen versuum millia intra unius mensis compendium se composuisse gloriatus est. Inter Poëtarum proin carmina & orbis totius laudes tumulo illatus fuit Leo X. Pontifex D. Petri annis dignissimus.

CCXIX. Hadrianus VI. Germanus.

ULTRAJECTI ex patre Florentio Aulæorum textore natus annò 1459. ob parentum inopiam domo patria relicta Lovanium venit, ut inter alumnos Collegii Portiorum, uti vocabant, necessaria alimenta haberet, sed & liberales artes perdisceret ibidem, gradum deinde facturus ad severiores litteras. Intra paucorum annorum curriculum tales actantos fecit progressus, ut tam in Dialectica, Mathefi & Philosophia, quàm Theologia universa primam constanter laudem tulerit, & supremam lauream adeptus fuerit, haud inferiorem tam in Jure Pontificio, quàm Cæsareo promeritus. Emensò scientiarum harum stadio favente Margaritha Maximiliani Cæsaris filia, quæ tum Belgis parentis loco imperabat, parochiale beneficium consecutus animarum curam in se suscepit; dein Theologiæ Doctor publicus ac in templo Lovanii maximo Canonorum Decanus; mox verò Austriæ Archiduci Carolo Præceptor delectus, in Hispaniam ab eodem suo quondam discipulo jam Imperatore ac Rege Hispaniæ missus advenit, ubi à Ferdinando Caroli fratre Episcopus Tortosæ constitutus est, ut tam Carolo quàm Ferdinando à consiliis perpetuò foret, quin Regis nomine cuncta disponderet. A Leone demum X. Cardinalium numero adscriptus à triginta Purpuratis Patribus, etsi longissimè absens ac remotus, in Romanum Pon-

tificem fuit designatus an. 1522. Accepto de sui electione nuntio, ex Hispania quamprimùm transeundum fuit in Italiam, in qua continuo Malatestam Arimino repulit Urbinatum & Ferrariæ Ducum copiis adjutus, Simile subsidium Rhodo insulæ à Turcis obsessæ votis omnibus exoptabat; quæ tamen die Nato Servatori sacra immani barbarorum jugo caput subdere cogebatur an. 1522. Rebus aliis ut maturè provideret, Consiliarios in Germania natos sibi que notos præ aliis adhibebat; horum igitur vigiliis interceptæ fuere Soderini Cardinalis literæ, quibus Franciscum Galliæ Regem ad innovandum in Sicilia bellum hortabatur, ut Cæsareæ cohortes ab Insulæ abstractæ ad tuendum Siculorum regnum traherentur. Hac Soderini perfidia, ut par erat, valde commotus Pontifex proditorem in vincula dari jussit, Italorum consiliis in dies fidens minus, Multorum quoque avaritiæ obstiturus, quædam Romæ officia haudquaquam necessaria sustulit. Hæc aliæque fuere, quibus tum sibi, tum Germanis Romæ degentibus, invidiam conciliaverat adeo, ut passim Germanum Pontificem cum suis Belgis morosæ tarditatis incusarent, parùm memores, Fabium Maximum Italum cunctando rem Romanam restituisse. His adversis accessere permultæ in Germania præsertim turbæ; nam præter Lutherum & Calvinum aliòsque novatores Sacramentarii & Anabaptistæ appellati Romanæ Ecclesiæ vim inferebant maximam. Ut itaque Turcis in Europam magis penetrantibus, nec non Heterodoxis per Germaniam grassantibus à viris Principibus obex poneretur, nullum non movit lapidem; Cardinales enim Legatos, Franciscum nempe Charegatum Norimbergam ad Imperii Status, Thomam verò Cajetanum cum pecuniis in Hungariam dimisit. Concilio adhæc initium facere, si per vires ac vitam liceret, decrevit. Verùm dum inter spem & metum Sacræ Reipublicæ emolumento consulere perseveravit, morbo mortis prodromo tentari ita coepit, ut agonem sibi proximum instare animadverteret. Quàm hilari igitur animo & vitam temporalem, & summos in terris honores nuspian sibi desideratos relinqueret, ut palàm orbi faceret, hoc ipse sibi scripsit Epitaphium Viatoribus ac Lectoribus cunctis de Hadriano mortuo vivum testimonium; *Hadrianus VI. hæc situs est, qui nihil sibi infelicius in vita, quàm quòd imperaret, duxit.* Imperavit autem Pontifex anno solum 1. 8. mens. mortuus an. 1523.

CCXX. Clemens VII. Florentinus.

IULIUS ante Pontificatum nominatus, ac de Mediceorum genere natus, Leonem X. patruelem suum impensè coluit; eundem enim inter prospera & adversa constanter secutus, ab eodem ad supremam dignitatem promotus primùm Archiepiscopus Florentinus; deinde Cardinalis; & denique S. R. E. Cancellarius est constitutus. Legatus præterea Pontificus, durante inter Cæsarem Maximilianum & Leonem X. adversus Gallos fœdere, Parmam atque Placentiam Ecclesiæ restituit. Fuere hæc præter recentem eamque felicissimam Leonis X. recordationem, quæ Julio viam ad supremæ dignitatis apicem sternebant; plurimùm tamen obtinente Pompejo Cardinale Columna æmulo, quòd gratia Cæsaris sese pollere apprimè nosceret. Post duorum tamen mensium contentionem, cedente Pompejo, à triginta septem Cardinalibus Pontifex electus Julius annum à nato Servatore 1523. numerabat, quo Pontifex novus, Clementis VII. nomine orbi universo promulgandus, Jubilæi beneficium Ecclesiæ an. 1525. significavit, ab operibus poenitentiae sperans fructus uberrimos. Eadem ferè ætate accepit nuntium, in Germania, Duce Münzero Lutheri affecta, ægestres specioso libertatis titulò allectos Nobilitati universæ & Romanæ Ecclesiæ vim extremam intulisse. Fuit is nuntius malorum ingentium prodromus, quæ Italiae imminebant; causam nimirum bello Italiae lucuosissimo præbebat Gallorum prope Papiam clades, & Francisci Regis captivitas, nec non Mediolanum à victore Cæsare Carolo, Francisco Sfortia Duci ademptum. Inter summas rerum angustias persuadebant Clementi Consilarii Pontificii, rem optimam factu videri, si præpotenti & victoriis elato Cæsari via ad complures victorias occluderetur. Eum in finem Pontifex cum Anglorum Rege, Venetis, & Florentiæ Duce, & tandem etiam cum Francisco Rege libertati restituto, fœdus iniit Cæsari summopere exosum, Columnenses igitur & hos inter maximè Pompejus Cardinalis, perpetuus Clementis & hostis & æmulus, amicus verò Cæsaris vim primam Romæ inferre, Pontificem simulatæ pacis specie decipere haud metuens, Vaticanum ipsum prædator sacrilegus cum armato milite ingreditur Clemente VII. in fugam abacto. Consertæ dein complures pugnae fuere nunc Pontificias inter & Columnenses, imò Clementis inter & Cæsaris cohortes, donec denique exhausto ærario Pontifex bello pacem præoptare, & à Cæsare impetrare, è consilio fore existimavit. Idibus Martiis itaque pax de-

denuò Clementi ac Carolo placuit. Eam in rem Lanojus Cæsaris loco Neapoli imperans cum copiis Borbonium ex Gallia ad Imperatoris partes transfugam inhibere jussus est, ne vim ullam inferret Pontifici; Borbonius verò jam fidem fallere assuetus cum armato exercitu, quem variis promissis & spe spoliatorum animaverat, Romam armata manu adoritur primus inter commilitones admotas mœnibus scalas conscendens. Sed sclopeti glande dejectus, suorumque gregariorum pedibus obtritus gloriam, quam de capta Roma exspectarat, ignominiosa morte ipsemet extinxit, Crebrius equidem Romam ab hostibus captam norunt Majores nostri, nunquam tamen furorem aut terrorem tantum expertam fuisse testantur, quàm à furentibus novatoribus, novis Ecclesiæ Romanæ desertoribus Lutheranis, qui mixti prædatoribus aliis Romanum Clerum ac populum extremis modis vexaverunt. Ipse profecto Pontifex & aliquot Cardinales omnis consilii expertes in arcem S. Angeli sese subito recipere coacti fuerunt, ubi omni comœatu destituti eo denique pacto vitam conservarunt, ut cuncta quæ Cæsar imperasset, se facturos pollicerentur. Interea Carolus Imperator in Hispania commoratus acceptis de lugubri Romæ & Romanæ Ecclesiæ statu nuntiis, obortis præ mœnore lacrymis altum ingemuisse fertur; atque licet eidem in spem amplissimorum suorum regnorum tunc natus fuisset Philippus filius, omnis tamen publicæ lætitiæ indicia prohibuit; publicas è contrario preces indictas omnibus voluit, quibus ipse se constanter præsentem exhibuit nudis incedens pedibus, reliquo populo pœnitentiæ exemplum monstraturus. Manu adhæc propria exaravit epistolam, qua suam hac in parte innocentiam Cæsar Pontifici, quin orbi universo testatam cupivit. Supervenere ea tempestate ex Anglia nuntii permulti, qui narrabant Henricum VIII, Regem post viginti annorum connubium repudiare coepisse Catharinam conjugem Hispanam Caroli Cæsaris materteram. Ansa repudii erant nuptiæ inter fratrem Regis Arthurum brevi mortuum interque Catharinam jam contractæ; aut veriùs repudii causa fuerunt illiciti Regis amores in Annam Bolenam accensi. Accessere huic in Angliæ regno mala permulta alia Ecclesiæ Romanæ tristia. Ad tantas igitur in tota Ecclesia turbas tollendas Carolus Imperator, Rex Gallus, aliique tum Reges tum Viri Principes Concilium institui petebant, quorum votis responsurus Clemens creatus triginta duobus Cardinalibus Concilium cogere jamjam instituit. Verùm plura desiderii, quàm opere præstare hic licuit Pontifici, morbis animi & tandem

dem morte confecto Sed, an. 10. Christi 1534. Laudes Clementi VII, ante alios dixerunt quatuor Religiosorum Ordines ab eodem probati atque laudati. Eorum primum Capucinatorum, alterum Theatinorum, tertium Somascorum, & ultimum Barnabitarum nuncupavit.

CCXXI. Paulus III. Romanus.

CENTUM fluxerunt anni, à quibus Romani cives à Romanorum familiis nullum amplius venerati sunt Romanum Præsulem, fastidiò suò sanè maximò. Finito tandem sterili Seculo anni ubertatis oborti sunt denuò Romæ; Alexander enim Farnesius nobilis Romanus, postquam per annos omnino quadraginta in sacro Purpuratorum Patrum Senatu constantissimam virtutem, & singularem prorsus in rebus omnibus prudentiam cunctis probaverat, rara prorsus omnium Electorum consensione primò extra electionis locum, dein verò in conclavi Cardinalium triginta quinque suffragiis fuit nominatus Pontifex. Id præsertim in Farnesio mirabantur omnes, quòd didicisset ita ad partium diversarum studia non propendere, ut nec Germani, nec Itali, nec Galli, nec ulla natio sibi soli addictum crederent, omnes tamen dicerent suum Farnesium. Creatus Romanus Pontifex Romanorum privilegia continuo confirmavit & auxit, dein verò ad remotiora regna conversus, Cæsarem Carolum V. constanter sibi addictissimum conservavit, etsi nec Francisci Gallorum Regis desereret partes inter utrumque: Cæsarem nempe & Regem perpetuos æmulos exoptans pacem, aut certè longiores inducias. Ter aut quater, dum fuit Pontifex, cum Imperatore de rebus Ecclesiæ & Imperii egit, atque colloquium ipse instituit, aliàs verò nunquam non per Legatos præsens esse Cæsari studuit: vix enim Ecclesiæ imperare coepit, Imperatori Carolo Tunensis regni victori gloriosissimo obviam misit duos Cardinales relatam victoriam gratulantes. Romæ sudinde convenère Suprema urbis & orbis Capita Paulus & Carolus, ubi mutuis precibus inter se se contendere; Pontifex enim Gallis pacem à Cæsare concedendam petiit, Cæsar à Pontifice initium Concilio Tridenti congregando flagitavit. Nihil à Cæsare Pontificis precibus, multum à Pontifice concessum fuit Cæsaris votis: Concilium enim paulò post promulgatum, sed tamen in Germania plurimum turbatum fuit tum ob bella perpetua, tum etiam ob disputationes publicas Ratisbonæ institutas, Heterodoxis eas ex-

R. P. Kolb Series Pont. Pars III.

Ss

optan-

oprantibus, ut publicè clamoribus contenderent, hoc est, veritati nihil concederent suo unice fidentes capiti, haudquaquam solliciti *de Supremo* in Fidei Controversiis *Judice*. Protestantium itaque, uti fuerunt vocati, pertinaciâ eò usque in angustias se redactum sensit Cæsar, ut invitus licet Augustæ Vindelicorum nimium quantum permiserit eorundem arbitrio, sub verbo *interim* triumphante noxia libertate Religionis parùm religiosæ; quo Cæsar factò jura sua ac potestatem violari Pontifex querebatur uno hoc capite offensus ab eodem. Niza in Provincia Galliæ urbs summo honori sibi duxit an. 1538. Paulum Pontificem, Carolum Cæsarem & Franciscum Regem præsentem venerari. Illuc convenerunt rogante Pontifice Imperator & Rex, ut gravissimis tandem bellis Germanos Hispanis junctos inter & Gallos finem imponerent. Verùm agitatæ consiliis variis, cum neuter alteri cedere aut vellet, aut posset, ut tamen quidquam Pauli Pontificis daretur precibus, bellumque adversus Turcarum copias instituendum non retardaretur, decennales inducias inire utrique placuit. Lapsis inde aliquot annis nimirum, 1541. Lucæ, & 1543. Buxeti Placentini agri oppido diebus integris cum Cæsare egit Pontifex, ut innumeris Ecclesiæ malis pressæ succurrerent; in Germania enim & Anglia maximè novatores indies magis invalescebant, Henrico Rege post carnis scelera in hæreles labente, Germaniæ verò viris præpotentibus Lutheri sectam propugnantis. Illicium, causa & occasio his potentissimum erat conficta ut plurimum ab inimicis Pontificum scelera; eorundem in rebus momenti summi amplissima potestas; pravorum Sacerdotum multorum nimia morum licentia; ignorantia per Germaniam crassa, majori autem ex parte propria ipsorum Virorum Principum tum Ecclesiasticorum tum secularium inveterata seductio, & ex hac secuta bonorum Ecclesiæ ad seculares, Reges, & Duces sacrilega translatio, eorundem item in res tam sacras quàm profanas imaginaria jurisdictio. Henricus certè VIII. excussò omnis honestatis frænò se Caput Supremum Anglicanæ Ecclesiæ dixit ac dici præcepit, exemplò ad Germaniæ Regulos brevè transmissò, quibus par Pontificiæ potestati impetrandi vis adeò arrisit, ut nisi propter homines & Ecclesiam Romanam nomina odissent, se ipsos Papam aut Supremum Pontificem procul dubio appellassent. Tot ac tantis igitur Ecclesiæ hostibus ut contraveniret Paulus, Concilio Tridenti propagando constanter studuit, ac Carolum Imperatorem inter & Franciscum Galliæ Regem pacis foedera nunquam non optavit utrique

utrique perpetuò gratissimus. Cardinales universim septuaginta & unum creavit, quos inter numerati fuerunt undecim filii Regum aut Principum. Publicas preces passim universæ Ecclesiæ indixit; viros doctissimos summo opere fovit, laudavit atque promovit; ea de causa Societatem JESU etiam ab Ignatio Lojola, *digito Dei monstrante*, ut ipse agebat, inventam confirmavit, ejusdem viros socios in omnem orbis partem amplissimis privilegiis ornatos à se dimisit, ut non modò per Angliam aut Germaniam sectariis resisterent, sed ultra oceanum D. Petri naviculam proveherent in Asiam, Africam & Americam projecturi anchoram. Hæc potissima sunt, quibus per annos ætatis suæ duos supra 80. Pontificatus verò 15. se orbi notissimum & accepissimum fecit, adeoque mortuus est annò 1549. Pontifex omni laude per omnem vitæ suæ periodum dignissimus, nisi aliquando juvenili calori nimium indulisset in viam carnis turpiter deflectens juvenis; quem lapsum tamen humanæ fragilitatis, non verò obfirmatæ in malitia voluntatis fuisse vel coguntur fateri Heterodoxi, hoc unum ferè in Paulo III, vituperantes, quod tamen in se aut suis partibus nunquam vituperabunt, aut certè vix vitabunt.

CCXXII. Julius III. Romanus.

EX patre Vincentio de Monte Romæ Jurisconsulto natus Joannes Maria crescente ætate Perusii ac Senis singularem eloquentiam ac exactam Juris notitiam operâ Antonii de Monte Cardinalis S. Prædis sibi comparavit. His animi dotibus jam celeberrimus factus, in Lateranensis Concilii sessione V. ad Julium II. collectosque Patres dixit ea sui commendatione, ut tum Pontificis, tum Cardinalium ac Episcoporum plurimorum amorem sibi mirè conciliaverit; à Julio enim II. paulò post Archiepiscopus Sipontinus creatus raram etiam hinc de se omnibus præbuit æstimationem. A Paulo III. Bononiæ Prolegatus ac Cameræ Apostolicæ Auditor constitutus suis meritis Cardinalitiam dignitatem fuit consecutus. Post plurimos in Curia Romana summa integritate exantlatos labores Galliam Cispadanam, Flaminiam, Æmiliam & novissimè Bononiam Legatus gubernavit. Concilio Tridenti demum indicto Pauli III. loco præses præfuit eo in sublimi munere pares sibi numerans Cardinales Cervinum & Reginaldum Polum. Mortuo Pontifice Paulo III. novem supra quadraginta Cardinales in tertium usque mensem in electionis loco

commorati, longâque discordiâ divisi in tres partes abièrunt, aliis Cæsari, rursùm aliis Galliæ Regi, & denique aliis Farnesianaë familiæ, plusquam par erat, addicis. Tandem tamen longioris moræ pertæsi summo omnium consensu in Joannem Mariam, deinceps Julium III. appellatum suffragia contulère, probè gnari, præter ingentia merita id singulare in Joanne Maria fuisse, quòd cum sub Clemente VII. Roma caperetur, plurima ingenti animi constantia perpeffus fuerit à furiosis Romanis, ut Ecclesiæ thesauros proderet. Coronatus Pontifex Julius III. ut insisteret Antecessorum suorum vestigiis Jubilæi morem ac cæremonias observavit. Viros item Principes, ac inprimis Carolum V. sibi conciliaturus eorundem Legatos, ante hos verò peramicè suscepit Archiepiscopos Romani Imperii Electores, Moguntinum nempe, Trevirensè & Coloniensem. Fuère hi omnes præsentès Concilio, quod hortante Carolo Imperatore Pontifex Bononiâ Tridentum transferri curavit, Germanis ea translatione maximè satisfacturus. Verùm inveteratò jam in Germania malò contemptâque penitus Pontificis ac Concilii autoritate, totæ regiones ac provinciæ Lutherò, Calvino aut Zvinglio pertinaciter adhærebant, quorum libri in Italiam jam clanculum delati, ne locum haberent reliquum, severis præceptis cavuit sedulò Julius. Spem ampliorem de Angliæ Romanæ Ecclesiæ penitus restituenda conceperat; mortuo enim Henrico VIII. & mox ejusdem filio Eduardo Regibus in regno successit filia Maria, nubens Philippo II. Hispaniæ Regi, quibus ambobus Religione Romana nihil fuit antiquius. Verùm quàm infirmæ ac inanes sæpè sint res ac spes mortalium, tristissimus brevè eventus commonstravit; Julium enim III. an. 5. Sed. Pontificiæ; Christi 1555. humanis rebus ereptum, secuta est moriens an. regni 5 Maria Regina; Elisabetha verò educata ex carcere ac in thronum evecta annis 47. Angliæ imperavit, suo pro arbitrio sibi suisque præcepta formans, ac Religionem fingens foemina, quæ sua vivendi ac imperandi methodo multis visâ est transtulisse in Historiam, quam de Pontificibus Romanis horum hostes confinxerunt copiosam fabulam. Cæterùm ut lapsæ in errores Germaniæ modis omnibus succurreret Julius Pontifex, paulò antè suum obitum Romæ Collegium erexit peropportunum Germanæ juventuti seminarium, ex quo nimirum per secutura Secula prodirent viri omnis eruditionis & virtutis genere exculti, ac proinde quibusvis novatorum assultibus retundendis instructissimi atque paratissimi.

CCXXIII. Marcellus II. Politianus Thuscus.

MARCELLUS Cervinus de Spannochiis à prima ætate dictus, patrem fuerat nactus Richardum Marchiæ Anconitanæ thesaurarium. Parentis aliorumque virorum litteris clarissimorum industriâ scitè imbutus patriam urbem Politianam reperit, mortuo genitore geminis sororibus prospecturus, quarum altera Cynthia nomine Cardinalem Bellarminum mater enixa est filium. Inde Romam perveniens & Paulo III. Pontifici in omnibus probatus, ab eodem nepoti suo Alexandro Francisco moderator fuit datus. Lapso tempore aliis in Curia Romana iisque gravissimis negotiis adhibitus usque adeò dignum ac necessarium se præstitit, ut primò ad Franciscum Galliæ Regem, dein verò ad Cæsarem missus venerit Pontificis Legatus & Farnesii Cardinalis socius. Infulâ adhæc primùm Neocastrensi, & mox Rhegiensi ornatus ad Concilium Tridentinum Pontificis nomine venit futurus ibidem Præses. Seden- te Julio II. cum Lauretanam ædem Magnæ Virgini supplex factus inviseret, atque ad aram faciens Deo litaret, subitò avis columbæ simillima litanti adfuit libro legentis infidens, & ad finem usque sacrificii perseverans, nulla vi nec abigenda, nulla nec vi abacta. Romam reversus Julio III. Pontifice defuncto unum omnium Electorum studium in Marcellum consensit, ut ante alios præffet omnibus Supremus Pontifex. Talis igitur cum populo Romano promulgaretur, exonerari prohibuit tormenta aliâque lætitiæ indicia; *Psalmodym ad cælos usque penetrantem, veluti dicebat, longè præhabendam esse festivis ignibus atque clamoribus.* Creatus Pontifex cum ab Oratore Hispano rogaretur, ut juveni nobilissimo commissi homicidii reo veniam daret, respondit, *indignum prorsus esse Pontifice, Pontificatum ab homicidii absoluteione auspicari.* Cardinali Tridentino Christophoro Madrutio Bononiensis Legati munus ambienti fortiter obstitit, quòd apprimè nôsset, eum Cæsaris partibus plus æquò studere; omnibus enim omnia fieri ipse cupiebat partium diversarum studia detestatus maximè. Ut itaque unitis animis ac studiis omnibus Cæsar & Reges Catholici Turcarum armis sese opponerent, tum per se, tum per suos Legatos agere seriò instituit Marcellus. Id etiam crebris sermonibus usurpare so-

lebat: se nunquam permissurum, ut quibus credita esset animarum administratio, à suis abessent Episcopatibus & Ecclesiis, nec Politicæ Jurisdictionis munia tractarent, quando in Ecclesiastica disciplina indignum, & Antistiticum muneri ac sanctitati turpissimum videretur. Integritatem itaque morum in Viris Ecclesiasticis præsertim requirens in numerum Episcoporum aut Cardinalium nullum admittere decreverat, nisi vel experientia, vel testimoniis probatissimorum testium suffultum. Plurima alia, eaque commendatione dignissima, patravit ante suum Pontificatum, plurima alia insignia in Pontificatu suo patrare sibi proposuit: verum tam præclara subito intercludit desideria mors vel venenò propinata, vel potius naturæ infirmitate accita an. 1555. die Pontificatus 22. quo paucillo temporis spatio sanguine sibi junctis omnem aditum interdixit mundo & carni totus mori cupiens, dum maximè vivere coepit, aut veriùs vivere perseveravit.

CCXXIV. Paulus IV. Neapolitanus.

IOANNES Caraffa inter Neapolis Proceres in se & nepotibus suis etiam hodie clarissimus ex Victoria Camponesca Paris sibi nobilitatis conjugè suscepit filium Joannem Petrum Caraffa. Puer admodum forori Mariæ inter Moniales dein celeberrimè educandus dum committitur, in pueritia juvenem, in juventute virum, in ætate virili senem non moribus tetricum, sed consiliò, doctrinà, experiencià, prudentià ac sapientià præstantissimum exhibuit omnibus; præcis quippe, iisque Sanctissimis patribus, à suis observatoribus etsi nondum ætate provectus semper fuit comparatus. Ad tantam autem sui perfectionem hac ratione pervenit: Romam profectus in contubernio Oliverii Caraffæ Cardinalis propinqui sui exhibitis Urbi de se documentis eximiis à Julio II. Episcopus Theatinus fuit creatus. Ab eodem Pontifice paulo post Neapolim missus Ferdinandum Hispaniæ Regem Apostolicæ Sedis nomine veneratus est. Disponente dein Leone X. nuntius in Angliam ad colligendum D. Petri numum, uti vocare solebant, pervenit toto triennio ibidem comoratus. Ex Anglia in Hispaniam navigans Catholico Regi à consiliis simulque sacelli regii Magnus Scællanus fuit, quo in munere sub Carolo etiam V. Imperatore pariterque Rege usque ad Hadriani VI. tempora perseveravit. Ab Hadriano VI. ex Hispania Romam vocatus variisque probatus officiis Episco-

Episcopatum Brundusinum à Cæsare Carolo oblatum recusavit, eò quòd vitam solitariam longè præferre per annos minimum aliquot secum firmiter statuisset. Eam ob rem novam Canonicorum Regularium Congregationem instituit. Urbe à Germanis capta perpeffus ærumnas maximas Veronam primùm & mox Venetias discessit, ubi annos aliquot inter Viros Religiosos transegit ab iisdem *sancti* nomine passim appellatus. A Paulo III. bis datis litteris repetitus, Romæq; sacrâ purpurâ ornatus, ob serpentes indies magis hæreses sacræ Inquisitionis suasor unâ cum Cardinalibus aliis justissimæ severitatis exempla ededit. Ab eodem Paulo III. ex Presbytero Cardinale Episcopus primùm Albanus, deinde verò Sabinus, & mox Archiepiscopus Neapolitanus selectus, post Pauli obitum sub Julio III. Tusculanam & novissimè Ostiensem Ecclesiam regendam in se suscepit. Mortuo demum Marcello II. Electorum suffragiis an. ætatis suæ 79. electus est Pontifex Pauli IV. nomen assumens. Novi itaque Pontificis cognitum rigorem dum pertimescere magis cœpit populus Romanus, summam ejus demiratus est clementiam. Rigorem è contrario experti sunt Romæ Hebræi, quos arctiori conclusit termino, audûs eorum tributis, prohibens etiam legi à Christianis eorundem librum Talmud: præscribens item Judæis pileos flavo colore tinctos, ut à reliquo faciliè discernerentur populo. Justissimum Pauli IV. gladium (ita vulgò passim nominabant) damnârunt ante alios iniquissimi hæretici, contra quos confectô prohibitorum librorum catalogô Sacræ inquisitionis tribunal firmavit. Hujus omnium primus Præses extitit Michael Gislerius Alexandria Cardinalis futurus Pontifex Pius V. Ut Hispanos Neapolitano regno procul arceret, bellum unâ cum Gallorum Rege Henrico II. contra Philippum II. Hispaniæ Regem dum gessit, ab eodem unâ cum belli socio Rege Gallorû victus, à victore faciliè veniam ac pacem impetravit. Carolo V. Imperii coronam in fratrem Ferdinandum transferenti, atq; D. Justi eremum in Hispania petenti acriter restitit, tumultuosissimorum temporum causatus ærumnas, & tum Ecclesiæ, tum Imperii Romani difficultates maximas. Cæterùm suos inter domesticos tres suorum nepotum aluit, quorum operâ usus est in negotiis passim omnibus, sed parùm ad vota sua: iidem enim avaritiâ suâ impulsî populum Romanum nimis oneribus gravabant duplicatis custodiis accusatores quosvis arcetes, ne causa sua iniquissima deferretur ad Pontificem. Contra nepotes itaque Pauli strenuè certavit hujus pariter nepotis

ptis æquissima, quæ tentatis frustra remediis permultis litteras tandem dedit famulo Pontificio, ut easdem supra Pontificis librum quotidianis precibus destinatum poneret. Litteræ hæ erant indices totius culpæ à nepotibus commissæ, quæ postquam rigoroso examini fuerat subjecta, latè quamprimùm sententiâ tribus nepotibus cum univèrsa familia exilium attulit, frustra rogantibus mitiorem pœnam Viris Principibus. Sancivit dein etiam, ut hebdomadibus singulis novemdecim Cardinalibus unà cum minoribus iudicibus sorditorum quorumvis querelas exciperent, ut nemini contra Pontificiam Sedem relinqueretur conquerendi locus. Hac potissimum ratione sedatis in aula turbis ita pronuntiare auditus fuit Paulus: *nunc incipit primus annus Pontificatus nostri.* Vix tamen inchoatus est annus hic primus, mox priora mala excepit tristis malorum nuntius rursùm ex Anglia allatus, qui ex Anglorum regno quosvis Romanæ Sedi addictos jam expulsos esse nuntiabat. A tot tantisque igitur curis securo ut mori liceret, optavit enixè quietem & mortem beatissimam, quam excepit hisce vocibus: *letatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.* Annos vixit 83, sedit 4. mortuus est 1559. Cùm in mortui cadaver sævire non liceret facinorosis hominibus, Pauli statua è Pariò marmore excisa, per Urbem triduo toto fuit raptata; caput etiam à trunco præcisum croceò Hebræi pileò contexerunt, novò crimine novas pœnas deposcente.

CCXXV. Pius IV. Mediolanensis.

GENERE Mediceus Joannes Angelus nobilissimos Mediolani parentes fortitus, cùm disciplinis ab ineunte ætate optimis imbui coepisset, Papiam ac Bononiam delatus absolutis Philosophiæ ac Jurisprudentiæ studiis Doctoratûs insignibus fuit condecoratus. In patriam inde reversus Jurisperitis plurimùm convixit. Romam an. ætatis suæ 28. profectus, sed & Mediolanum brevè reversus, post varia rerum discrimina Romam repetiit, ubi à Clemente VII. inter Protonotarios, quos *Participantes* vocant, numeratus est. A Paulo III. quem adhuc Cardinalem Angelus devincire sibi apprimè noverat, Archiepiscopus Ragusinus simulque Cardinalis creatus, temporis successu summa cum laude Asculanis, Tiphernatibus, Fanensibus, Anconitanis & Parmensibus præfuit. Arbitrum suum laudârunt etiam Bononiæ ac Ferrariæ cives, quorum

rum gravissimas lites diremit. Ter Ecclesiastici exercitus Quæstor constitutus bis in Pannoniam, & semel in Germaniam contra Lutheranos cum Carolo Imperatore advenit. Ardente dein per Italiam belli face variis Legationibus perfunctus Romæ sub Julio III. Paulo IV. senatoriis muneribus & litteratorum Virorum consortiis operam navavit, propter raram mansuetudinem, & in pauperes munificentiam nemini non gratissimus. Paulo denique IV. è vivis erepto coelestis, ut opinio est, columbæ auguriò Pontifex præsignatus, post diurnam quatuor mensium moram ac Electorum discordiam 42. Cardinalium suffragiis Supremum Ecclesiæ Caput est datus. Tres Pio IV. dies felicissimos gnavi rerum observatores notârunt, primam scilicet Christo à mortuis resurgenti, qua ipse natus; alteram Christo nascenti, qua Pontifex electus; tertiam Christo tribus Magis apparenti sacratissimam, qua coronatus est Pius Pontifex. Ante novi Pontificis electionem duo summi momenti capita Pontifici creando observanda proposita fuere; alterum abdicationem Caroli V. Imperatoris, alterum Concilii Tridentini interruptionem spectabat. Utrumque igitur Pius Pontificatus sui initio expediverat. Imperatoris quippe abdicationem ratam habebat à Paulo IV. hic maximè diversus; Concilii item progressum urgebat, obices quosvis removens. Tum verò orante populo Romano nepotum Pauli IV. causam examini denuo subjectam severâ admodum sententiâ terminavit; Carolus enim Caraffa Cardinalis in arce S. Angeli carnificis manu est jugulatus; Joannes verò Montorii Comes, Dux Palliani frater Caroli cum Allifano Comite, & Leonardo Cardineo propinquis suis in publico carcere securi sunt percussi. Reliquis hujus culpæ sibi consciis, minus tamen reis, mitior poena fuit injuncta. Graviora crimina, de quibus ad iudices delati, testibusque convicium fuerant, hæc ferè memorantur fuisse, primò, quòd Pontificem Paulum IV. falsis nuntiis & consiliis deceptum ad bellum maximè Neapolitanum incendissent. Secundò, quòd viros insignes contra jus fasque vexassent. Tertio, quòd cædes privatim ac publice commisissent. Quarto, quòd litteras efformassent, quibus perniciosum Reipublicæ bellum inter Pontificem, Gallia & Hispania Reges conflatum esset &c. Edito hoc ad terrorem multorum in aula præsertim Pontificia exemplo nepotes ipse suos ad sese evocatos dignitatibus tamen variis ac honoribus excepit; inter eos fuere Carolus Boromæus, & Marcus Altempsius à Pio IV. creati Cardinales. Enituit utriusque & autoritas & virtus

virtus eximia in Concilio Tridentino, quod post elapsum biennii spatium adoptatum finem hic Pontifex perduxit, postquam per annos 18. variis obstaculis non raro interruptum perduravit. Sermones autem & colloquia eodem in Concilio fuerunt per viginti quinque sessiones de omnibus Fidei Romanæ Dogmatibus. 2. De novatoribus in Germania maxime invalescentibus. 3. De reformatione Sacerdotum. 4. De Sacramento Pœnitentiæ & Eucharistiæ &c. Finito Concilio Romam novis exornare ædificiis cœpit Pontifex; eum in finem cum nimis tributis videretur premere populum, conjuratio à multis vel nimium gravatis, vel perduellibus veriùs facta est, quorum auctor versipellis ab Angelo se monitum esse spargebat, ut Pium interficeret haud sanè piè. Inter hæc nuntiatum est Pontifici an. 1564. octavo Kalendas Augusti, Ferdinandum I. Caroli V. fratrem Imperatorem fatis concessisse, de quo Cæsare in Cardinalium confessu hæc ferè verba fecisse ajunt brevè etiam moriturum Pontificem: *Ferdinandus omnibus optimi Imperatoris editis signis summa lenitate, nullo animi angore, sacramentis morientium ritè expiatus & munitus, quasi agnus innocens in meliorem vitam demigravit.* Secutus Ferdinandum post anni unius decursum Pius IV. Societatem JESU ad Japones usque penetrantem summo operè laudavit, cui proin Romæ ampliorem sedem concessurus Collegii Romani author fuit. Non ita pridem ante obitum persuasit Cardinalibus, ut rhedis molliori scœminarum sexui relictis viatores ipsi equos conscenderent; nobiles item ante alios duellò abstinerent, illustrem sanguinem ad nobiliores longè pugnas conservaturi. Luctatus est ipse demum Pontifex cum morte, luctam constanter spectante D. Carolo Boromæo, è cujus manibus DEUM Eucharisticum, ex ore verò assistentis pia admodum ac sacra excepit verba, hasce denique inter voces extinctus: *nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace.* Mortuus est an. 1565. ætat. 66. Pont. 5. Pium IV. diutiùs vivere cum multis optabant Equites Melitenses, qui contra Mustapham Turcarum tyrannum insulam Melitam constantissimè propugnabant auxiliis à Pio IV. missis constanter animati.

CCXXVI. D. Pius V. Mediolanensis.

EX antiqua & nobili Gisleriorum familia olim Bononiæ Senatoria natus annò 1504. die 17. Januarii, nomen Antonii, Michaëlis verò ætatis

ætatis anno decimo quarto accepit, dum in sacram D. Dominici familiam tyro adscriptus fuit. Quantis passibus ad viam perfectionis à prima adolescentia sua contenderit, atque in eadem crescente ætate profecerit, elegante oratione explanavit M. Antonius Muretus Orator clarissimus. Absoluto tyrociniis curriculo Philosophiæ ac Theologiæ studiis eo profectu operam navavit, ut variis in scholis & sacris ædibus nunc discipulis prælegerit, nunc ad confertissimum auditorem verba fecerit, verni præsertim jejunii tempore ubique fructu sanè maximo. Inquisitoris dein munus obiens plurimos ab hæresi immunes conservavit. A Paulo Nepefinus ac Sutrinus Episcopus creatus *Boni Pastoris* nomen implevit. Eapropter ab eodem Pontifice sacrâ purpurâ donatus. Suadente Pio IV, ad Ecclesiam montis Regalis transiens diœcesin eam perlustrando plurimos abusus sustulit: Romam vero deinde reversus inter negotia plurima eaque gravissima, dum juxta æquitatis normam, & Apostolicæ libertatis regulam peregit omnia, omne tulit punctum. Post Pii IV. obitum auctoribus Alexandro Farnesio, Carolo Boromæo, ac Sirico Altempsio Cardinalibus unanimi quinquaginta duorum Electorum Pontificiorum calculo electus Pontifex divino potius, quàm humano nutu ad tantum munus se vocari luculenter advertit, dum inter preces ardentissimas DEUM rogavit, ut non nisi dignissimum in Ecclesiæ Caput eligi permetteret. Pii V. nomen assumpsit Pontifex, ut memor sui nominis haud immemor fieret sui muneris, quod amicorum precibus denique non sine piis lacrymis admisit, exortâ subito inter bonos summâ lætitiâ, inter malos æquali tristitiâ; quem iniquissimorum mortalium mœrorem cum Pius intellexisset, dixisse fertur: *confidimus DEO, nos divina ejus ope ita Pontificatum administraturos, ut majorem populus Romanus ex obitu nostro mœrorem, quàm ex nostra exaltatione metum perceperit.* Vaticinio simile hoc dictum fuisse eventus demonstravit. In D. Petri Sede collocatus Pius impiorum quorumvis vitia variis edictis proscripsit, Episcoporum & minorum in Ecclesia Pastorum maximè detestatus scandala. Judiciorum item summam postulavit æquitatem; eam ob rem nepotum Pauli IV. causam pluribus tertio examinandam proposuit; tertioque judicatam priorum judicum severam nimiam sententiam damnavit; Caraffarum idcirco familiæ patrocinatorum, morte punitorum funeribus sacrum, eumque publicum honorem exhiberi jussit scutis eorum gentilitiis palam productis; Syndicum verò ejusdem causæ examinatore principem ac criminis judicem in furcâ agi præcepit.

Virginei adhæc candoris & conjugalis pudicitiaæ æstimator eximius meretricias mulierculas singulari mandato ab Urbe, imò Pontificia ditione tota expulit; nec non Hebræorum arctiores limites sedulò custodiri severè præcepit, novo diplomate firmans editam à Paulo IV. ea de re constitutionem. Tres tamen urbes in ditione Ecclesiæ reliquas Judæis inquilinis concessit, Romam nimirum, Avenionem & Anconam, quarum incolas per sæpè fuit hortatus, ut ipsi ad Christum conversi Hebræis eandem conversionem persuaderent. Rarò igitur exemplò multos ipse conversurus, Eliam quemdam inter Judæos celeberrimum cum ritè credere docuisset, atque inter Gisleriorum gentem adoptâisset, Eliæ conversio Hebræis reliquis adè non displicuit, ut præter ejusdem Eliæ universam familiam eodem anno trecenti Hebræorum sacrâ baptismatis undâ fuerint lustrati. Ut Pii Pontificis Maximi in convertendis infidelibus ac hæreticis strenuè sequerentur exempla Religiosorum Ordines omnes, hos peculiari ratione animavit ac fovit, eorundem alios ipse vel reformans, vel erigens, vel certè promovens. Per familiariter itaque præter alios Religiosorum Statuum Præsides usus fuerat D. Francisco Borgia, quo rogante geminas Cardinalium Congregationes instituit, quarum altera *heresium extirpandarum*, altera *Fidei propaganda* rationes pertractaret. Quanto animi ardore Orthodoxam Fidem conservare ac promovere studuerit, inter viros Principes experta etiam fuit Joanna Navarra Regina, cui Pontifex constanter instabat primò quidem precibus, dein verò hisce minis; nisi Calviniana dogmata toto regno suo proscriberet, fore, ut ad regni ejusdem partem occupandam Hispaniæ Rex quamprimùm invitaretur. Ob Galliam itaque ab omni nequiori doctrina immunem conservandam, & Turcas procul Europæ finibus propulsandos ingentem auri argentique summam expendit. Tantis expensis suis respondit fructus; missis enim à Pontifice in Franciam Duce Sfortia sex peditum ac equitum ferè duobus millibus, iisque cum Gallorum exercitu conjunctis Carolus IX. Rex victoriam longè maximam de Hugonotis retulit, eorum Duce Condæo unâ cum multis millibus cæso. Præter alia ad gerenda contra Mahumetanos bella classis à Pontifice & Hispanis ac confœderatis Venetis erat instructa, cui cum suprema potestate præfuit Joannes Austriacus, qui post quatuor horarum gravissimum certamen tantam prope Echinadas insulas reportavit victoriam, ut vix similem de Turcis relatam majorum nostrum annales memorent. Vidit eminens &
lon-

longissimè distans Deo monstrante victoriam hanc Pius pro pugnantis ad Superos Moysis instar manus extendens; eam proin victoriam cum universo Christianorum exercitu gratus adscripsit post Deum Magnæ Virgini, in cuius honorem diem festum instituit, *Maria de Victoria* appellatum. Sex menses post ultimam hanc victoriam abierant, dum abiit etiam ad victrices Coelites Pius an. 1572. morte sanctissima extinctus, postquam quadraginta dies solidos cum morbis conflictatus fuit, inter acerbissimos dolores has crebrò voces ingeminans; *Domine, auge dolores, dummodò augeas & patientiam.* Pium hunc vivum Pontificem omnes boni, mortuum verò vel ipsius vaticiniò convicci multis elogiis ornârunt etiam improbi. Inter Scriptores vix quemquam invenies, qui non in copiosas Pii V. laudes excurrerit; Victorellus quippe authorum classem numerosam exhibet, quæ tota est in dilaudando Pio Pontifice. Et quis sit demum, qui talem tantumq; Pontificem laudibus ad coelos usque non extollat? Dei enim Divorumq; gloriam maximam constantissimè ob oculos habuit, dum in rebus omnibus non suum, sed Divini Numinis honorem verbis & factis immarcessibili corona dignissimis nunquam non quæsit. Inter eadem facta sibi locum jure vendicat, quòd disceptationes de Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione inutiles prohibuerit; D. Thomam Aquinatem inter Ecclesiæ Doctores numerârunt; offensas passim ac injurias gravissimas sibi ab inimicis illatas promptissimè remisit; duos facillè aureorum milliones in pauperes erogârunt; Maximiliano II. Cæsari in Hungaria adversus Turcas bella gerenti nonnongenta aureorum millia miserit; centum insuper millia in annos singulos durante eo bello pollicitus fuerit, & quoad per vitam licuit, promissis steterit, etsi post obitum Pii V. ultra decies centena aureorum millia in arario Pontificio inventæ fuerint; & clarissimis denique in vita & morte miraculis fulserit. Tantis igitur signis ac benefactis id consecutus est, ut à Clemente XI. Pontifice Maximo in Divorum Pontificum numerum an. 1712. fuerit relatus Pius V. Pontifex totius Ecclesiæ veneratione longè dignissimus.

CCXXVII. Gregorius XIII. Bononiensis.

HUGO Boncompagnus primo nomine nuncupatus nobiles Bononiæ natales nactus est an. 1502. indole perquam amabili, simulque ad artes & scientias peridonea à DEO donatus, emensò man-

fuetiori litterarum studio totum utriusque Juris se prudentiæ impendit. Diligentiam Hugonis longè superavit ejusdem profectus; et si enim juvenis admodum, Juris tamen interpres in Bononiensi Athenæo constitutus, inter auditores sanguine, virtute ac dignitate præstantissimos, Cardinales etiam numeravit. Ab ore tanti interpretis profectò pendebant Alexander Farnesius, Christophorus Madrutius, Otto Truchsessius, Reginaldus Polus, & Carolus Boromæus, omnes sacrâ purpurâ insigniti Præfules. Exquisita igitur doctrina sua ac virtute, sed simul tantorum quondam spectatorum & auditorum favore ad excelsas in Curia Romana dignitates evectus Legationibus, infulis ac demum obtentâ purpurâ ita inclaruit, ut Pio V. mortuo quinquaginta duorum Cardinalium calculis altero mox ab incepta electione die Successor fuerit datus Gregorii XIII. nomine clarissimus, gratulante sibi orbe Christiano universo tantum Pontificem; fuere enim cum Imperatore Maximiliano II. Galliæ, Hispaniæ, quin & Ægypti & Æthiopiæ, aliorumque regnorum Reges, ac per Europam præsertim plurimum summò locò Viri, qui missis Legatis Pontificem Gregorium fixis pedibus venerati sunt, suum gaudium ob prosperam electionem palam testati. Horum Regum ac Principum tam multos mutuo amicitiae foedere contra Turcarum præcipuè impetus missis ipse vicissim Oratoribus conjunxit, ut eorundem sat amplum referant catalogum Historici. Unus ex universis, ut prætendebat, civili præpeditus bello, ut iniret etiam commune hoc foedus, nulla ratione permoveri potuit; quæ res Turcarum potentiam multum profuit, & Pontificis animum mirè afflixit. Cæsare ac Regibus Catholicis contra armatos Ecclesiæ hostes Mahumetas potissimum pugnantibus, Gregorius Episcoporum omnium Dux Supremus sacra arma contra Romanæ Ecclesiæ hostes convertit, quos solidâ doctrinâ & virtute potiùs, quàm armatis ferrò manibus expugnari docuit; hinc viginti tria seminaria erudiendæ juventuti peridonea per diversas Europæ partes erexit, in quæ vicies centena aureorum millia insumpsit. Ex horum numero sex sola Roma numerat; nimirum Romanum, Germanicum, Britannicum, Neophytorum, Græcorum, & Maronitarum, quæ Patrum Societatis JESU curæ ac fidei, ad obicem hæresi ponendum, subjecit. Similem ob finem per totam Italiam disposuit ac collocavit septem Antistites; extra Italiam verò misit in Dalmatiam Augustinum Valerium; in Alpes Rhetiæ atque Helveriae Carolum Boromæum; in Germaniam, Poloniam

atque

atque Hispaniam permultos Pontificios Nuntios, ut optimorum pastorum instar ab ovibus hædos hæreticos segregarent. Haud multum diversa ratione Lusitaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Sueciæ, Angliæ, Scotiæ ac Hyberniæ, imò orbi propemodum universo succurrit, quod inter alios testari potuere Augustæ ac Ratisbonæ congregati in Germania Proceres; horum enim conventui fortiter restitit, illorum verò multos in Sedis Apostolicæ officio continuit, Gebhardo Truchsessio Lutheranis adhærente, & eapropter è sede Coloniensis Ecclesiæ dejecto. Inter viros doctos magni æstimabat Historicos, sed fidei probitate duntaxat conspicuos: unde Michaëlem Medinam, ac Petrum Fontidonium animavit, ut Centuriatorum Magdeburgensium errores refellerent. Dum virtutum nunc singularum, nunc univèrsarum studium pro viribus nemini non commendavit, *castæ integritatis* amorem omnibus constanter commendatissimum haberi voluit. Tantæ enim virtutis incensus ardore decies centena millia in solas cum paupertate luctantes Virgines & alios indigos expendit, ut vel in Virginum monasteriis, vel honestis matrimoniis collocatæ periculi expertes viverent. Pauca hæc sunt, si cum iis compararentur, quæ Roma vel sola vidit; ipsam enim variis templis, monasteriis, seminariis, oratoriis, palatiis, nosocomiis, horreis, pontibus, viis, carceribus supra quàm dici potest, auxit & exornavit. Per magnam igitur auri summam, cum gratitudinis causâ Romani cives Gregorio obtulissent, grates offerentibus rependit, aurum verò haudquam admisit, cum dicitur; *boni Principis esse, aurum dare, non accipere.* Et profectò aurum dedit, non accepit, à Romanis, dum vectigal iis ipse nullum imposuit, imposita verò multa sustulit. Inter alia penè innumera disposuit, ut in celebriores Canonorum coetus susciperentur minimum aliquot Theologiæ peritissimi; Parochorum autem reditus centum aureis minores esse vetuit. Cautum præterea esse voluit, ne Romanorum Rex eligeretur, nisi servato Majorum more & ordine, Calendarium etiam temporum injuriâ, aut veriùs Astronomorum incuriâ vitiatum, ipse emendatum reddidit, tandem ipsis etiam Romanorum hostibus probatum. Corpus, ut vocamus, Juris denique in lucem denuò edi curavit magna ex parte correctum. Plurima alia egit Gregorius XIII. per annos sui Pontificatûs ferè tredecim, quibus nulla corporis ægritudine à curis & laboribus perpetuis est impeditus; mortuus est denique annò ætatis suæ 84. Christi 1585. Pontifex famæ & vitæ immortalis.

CCXXVIII. Sixtus V. Picenus Italus.

PERETTUS de Montalto & Mariana de Camerino honestæ, sed & pauperis conditionis parentes Sixtum tum Felicem nomine anno 1521. sibi natum filium virtutis potiùs, quàm litterarum elementis imbuere parvulum studuerunt. Duodecimum agens annum inter D. Francisci alumnos, quos Conventuales dicimus, susceptus Felicis nomen retinuit passim à sociis *frater Felix* vocatus. Crescentibus annis scientiarum ac virtutum splendore clarissimus postquam supremam in sacra Theologia lauream fuit consecutus, eandem facultatem in Romano Lyceo Doctor publicè exposuit: transiens verò ex Theologica cathedra ad sacras in templis excedras ad confertissimum populum dicendo multas easq; præcipuas Italiæ urbes mirum in modum illustravit. Famâ itaque per Italiam ferè totam celeberrimus à Pio V. Vicarius Generalis sui Ordinis, tum verò Episcopus Agathensis, & Presbyter Cardinalis fuit creatus. Episcopis deinde compluribus, nec non Tridentinæ Synodo, librorum item prohibitorum ac Rituum Congregationibus Præses datus adeò clarum ingenii, eruditionis, prudentiæ, sapientiæ, zeli, integritatis, & planè virtutum omnium specimen præbuit, ut illato in tumultum Gregorio XIII. quadraginta duorum Cardinalium sententiis Pontifex Maximus fuerit promulgatus. Summa igitur in Sede confirmatus Sixtus V. continuò ad se convocari iussit variorum tribunalium Romæ iudices, quos præsentem ira allocutus esse fertur; *ditione nostra in maligno positâ non veni pacem mittere, sed gladium.* Nec dixit iactantiùs, quàm egit fortiùs; venit enim mittere gladium iustitiæ, qua sicariorum, grassatorum, perduellium ac otiosorum hominum cohortes Ecclesiastica ditione penitus exterminavit. Severæ iustitiæ patrocinatus præter morem suorum Antecessorum die coronationis suæ carceres aperiri vetuit; imò Pontificatus sui exordia non ignobilium quatuor virorum suppliciò notari voluit. Biduò exinde elapsò primæ Nobilitatis Spoletanum civem capite plecti mandavit, quòd strinxisset gladium contra iustitiæ ministrum; ubi etiam octo Cardinales pro reo supplices ne quidem in conspectum admisit. In adulteros pœnâ capitis latâ, contra Cardinalis Altempsii consanguineum de adulterio accusatum capitis sententiam pronuntiare iussit, permultis aliis adulteris æqualem pœnam subeuntibus. Fraudes ac dolos sumòperè detestatus fuit in quibus-

quibusvis officiis; unde Albani Syndicum, qui nepotem suum inter nau-
ci ac flocci homines dolosè non numeraverat, frustra mitiora rogante Le-
gato Hispano, in platea publica flagellatum dimisit. Prædonum, sica-
riorum ac grassatorum demessa & ad palos affixa capita, cùm rogarent
Conservatores Romani, ut permitteret eadem procul amoveri, ne tetrum
diutiùs odorem ederent, id fieri renuens respondit: *se vobis malè olent ca-
pita defunctorum, qui neminem offendunt, nobis certè pessimè olent virorum ca-
pita, quæ violant libertatem gentium.* Ære alieno sponte gravatos magna-
tes ad debitorum expunctionem celerem ea lege excitavit; præcepit nem-
pe, ut creditores suarum rationum libros ad se quamprimùm deferri cu-
rarent; velle enim Pontificem pro nobilibus & præpotentibus ipsum sa-
tisfacere. Vix præceptum hoc urbi innotuit, eadem nocte viri nobiles ac
divites ferè omnes sua exsolverunt debita, ne Sixtum creditorem nanci-
scenterentur. Nec Pontificis hujus virtus intra Italiæ limites constitit; in or-
bem enim universum prodiens aut solis instar probis affulsit, aut par fulgu-
ri improbos percelluit. Japonum namque Oratores, qui sub vitæ exitum
Gregorii XIII. in urbem advenerant, regiis muneribus ornatos in Japo-
niam remisit; Navarra Regem verò Henricum Borbonium & Condæum
Principem, quòd Hugonotis apertè contra Catholicos faverent, anathe-
mate percussit. Oratorem adhæc Regis Galliæ, quòd Rex Nuntium Pon-
tificium à Sixto V. missum non reciperet, Urbe tota, quin & ditione Ec-
clesiastica excedere jussit. Defuncto Stephano Bathorio Poloniæ Rege,
cùm Poloni excitata seditione Maximilianum Austriæ Archiducem Polo-
norum sceptri avidum cepissent, misso quamprimùm Hypolito Cardina-
le Aldobrandino Legato de Latere, libertatem Maximiliano & regno
pacem æquissimis conditionibus conciliavit. Ita dum præfuit, plurimum
profuit Ecclesiæ universæ præsertim verò Romæ, quam monumentis, ædi-
ficiis nobilissimis, viis & aquæ ducibus instaurare & exornare visus est. In-
ter ædificia locum ac nomen obtinuère domus novæ, quas pro ducen-
tis Helvetis ad Pontificis custodiam excubantibus extruxit. Pro diverfi-
tate etiam causarum ac negotiorum quindecim diversas Congregationes
constituit, ita tamen, ut majores momenti causas ad supremum referrent
judicem. Decreto insuper sancivit, ne plures quàm septuaginta
simul Cardinales toto in Collegio numerarentur. Tandem S. Scri-
pturæ Codices juxta veriora ac vetustiora Hebræorum Græcorumque ex-

emplaria emendatos in lucem edidit similem honorem exhibens septuaginta duorum Interpretum libris. Etsi verò ingentes sumptus fecerit per quinque sui Pontificatus annos Sixtus V. post ejusdem tamen obitum septem aureorum milliones in arario Pontificio fuerunt inventi. Non omissenda hic veniunt Divorum festa à Sixto V. instituta, inter quæ primam mentionem meretur Gloriosissimæ Virginis Præsentatio; cui accesserunt dies Divi Francisco de Paula, Antonio de Padua, Januario Episcopo & Sociis Martyribus, Nicolao Tolentinati, Petro Martyri, Placido, Eutychio & Victorino Flavixq; forori atque Bonaventuræ sacra, quem postremum inter Ecclesiæ Doctores numeravit. Horum igitur Divorum, ut par est credere, favore ac patrocinio inter Cœlites receptus fuit an. 1590, etsi Scriptores non Pontificii ad inferos usque detrusum esse memorent.

CCXXIX. Urbanus VII. Romanus.

IOANNES Baptista Castaneus ex Patritiorum Genuensium nobili ac pervetusto stemmate oriundus primam aspexit lucem an. 1521. Nobilium more à pueritia sua educatus duorum Cardinalium avunculorum suorum, Dominici scilicet Jacobatii & Hieronymi Veralli, amore ac favore vel inter Romanos Nobiles eminebat. Româ Patavium ac Bononiam translatus Jurisperitiâ aliisque sublimioribus disciplinis nobiles doctores exornavit Cardinalis dein Veralli adjutoriô promotus in Consistorio Advocati munere perfunctus summoperè commendari ac promoveri fuit meritus; inter eos enim tunc numeratus est, qui majoris momenti causas Pontifici referunt. Julio III. Pontifici maximè probatus eodem jubente in Galliam abiit, Hieronymo Cardinali avunculo suo Legato Apostolico junctus socius. Hujus ipsius sui avunculi libera resignatione Rossanensis Ecclesiæ Metropolitanus constitutus, ac Tridentum vocatus in æstimatione Pauli IV. tantus fuit, ut Pontifex datis ad suos Legatos litteris monuerit, nihil sine Archiepiscopi Rossanensis consilio decernerent. Exinde Hugoni Boncompagno Cardinali, futuro tum Pontifici Gregorio XIII. dicto comes additus ad Philippum II. Hispaniæ Regem & Venetos venit; Hugonis proin prudentiæ ac industriæ magna ex parte adscribendum fuit foedus inter Pium V. Philippum Regem, & Venetorum Rempublicam initum, & foedus hoc secuta victoria Turcis mœstissima. Ex Hispania translatus ad Belgas inter ipsos & Hispaniæ Regem amicitiam restituit pacis Angelus

gelus vocatus. Maximi idcirco æstimatus à Pio V. Gregorio XIII. & Sixto V. Pontificibus, ut sibi supremo in officio succederet, vel ipsis fuit exoptatissimum: Sixtus certè jocò sat seriò Successorem suum his ferè verbis prædixit: *Romanis pyra fastidiunt; danda ergo ipsis pro pyris sunt castaneæ*, se ipsum per pyra, Urbanum verò VIII. per castaneas designans. Vaticinium hoc fuisse tempus ostendit, quo quinquaginta trium Cardinalium concordi sententia Joannes Romanus Præsul electus fuit, Urbani VII. nomine vocatus. Audito hoc novi Pontificis nomine, ingens in Urbe exortum gaudium faustissima quæque de explorata Castaneæ clementia & innata bonitate ominabatur. Verum breve hoc gaudium subito luctus longior occupavit; diebus enim duntaxat duobus supra decem Urbanus vixit Pontifex, haud coronatus in terris corona triplici, ut coronaretur in cælis corona multiplici, quam meritus est ob hoc etiam, quòd coronam Pontificiam sibi nunquam optarit, totus verò Pontificiorum Electorum Senatus ante alios ipsi conferendam esse judicavit ob virtutes permultas, easque verè Pontificias.

CCXXX. Gregorius XIV. Mediolanensis.

EX secto genitricis suæ jam mortuæ utero agrè servatus prodiit in lucem Nicolaus Sfondratus totius orbis lucidissimum sydus. Pater nato filio superstes fuit Franciscus Sfondratus antiquâ profapiâ & Juris utriusque peritiâ vir clarissimus. Patris vestigia adolescens secutus Perusii ac Patavii severiorum studiorum emensus curriculum, Doctoris in utroque Jure lauream adeptus fuit; Mediolanum dein reversus, relicta senatoria dignitate, Clericorum more vitam instituit. In ea vivendi methodo, D. Caroli Boromæi doctrinâ & exemplis inflammatus, profecit plurimum doctrina ac exemplis virtutum & ipse jam celeberrimus, ob quas Cremonensis Ecclesiæ Antistes à Pio IV. confirmatus, & inde Tridentum translatus inter Concilii Præsides per triennii spatium sententiam dixit, Romam à Gregorio XIII. ad sacram purpuram vocatus, & varia munia in Romana Curia obire jussus, in omnibus ideam Præfulis optimi reliquit. Egenos ac pauperes præcipuè fovere ac erigere studuit, quos excipere hospitio, de via fessos epulis recreare, pecuniis palàm & clanculum datis solari, sub peregrino habitu ædes sacras & pauperum domos lustrare nullo stipatus famulatio solebat. Meruere hæc aliæque virtutum de-

cora triplicem sanè coronam, quam ex unanimi tandem Patrum consensu Gregorio jam XIV. Pontifici Maximo imposuit Andreas Archidux Austriacus S. R. E. Cardinalis & Episcopus Constantiensis. Coronatus Pontifex in omnes cœpit, aut veriùs perseveravit esse munificentissimus; Cardinalium enim quorundam indigentiaè donò liberalissimò subvenit; magnam auri summam adversùs Hugonottas in Gallia certantibus misit; adempta à Sixto V. Romanis civibus privilegia nonnulla restituit; duos Sfondratos sibi sanguine junctos sacrâ purpurâ ornavit; Cardinalibus verò Regularibus, qui nigri coloris hæcenus utebantur pileis, rubri coloris usum concessit. His potissimùm factis dum Pontificatum suum exornare cœpit, jam finiit 10. duntaxat mensium & totidem dierum Pontifex. Brevi moriturus ad sese vocavit Cardinalium Collegium, quos inter mortua jam voce rogavit, ut viventi adhuc sibi Successorem subst tuerent, ne ob dilatam longiùs electionem Pontificiam Ecclesia grave damnum, ut aliàs sæpè, pateretur. Voti tamen sui haud damnatus relictiis mortalium curis inter acerbissimos novem dierum dolores animam suam optimè curavit immortalis gloria dignissimam. Mortuus est an. 1591.

CCXXXI. Innocentius IX. Bononiensis.

IOANNES Antonius Facchinettus ex parentibus divitiarum ac nobilitatis splendore clarissimis natus est, adolescens ingenium adeptus ad quamvis litteraturam maximè idoneum; humanioribus namque literis supra omnes eœtaneos suos instructus confectò severiorum studiorum cursu ex utroque jure lauream inter raras congratulantium voces & applausus fuit consecutus. Per varios deinde officiorum gradus ad excellentiora munera ascendens à Pio IV. Episcopus Neocastrensis creatus Tridentinae Synodo interfuit doctrinae singularis, zeli & religionis admiranda edens specimina. Soluta Tridenti Synodo Venetiis Apostolicus Legatus per sexennium commoratus, celebratissimum foedus auctore Pio V. Pontifice inter ipsum & Cæsarem, Hispania Regem & Venetos iniit, ex quo nobilissima ad Echinadas insulas victoria est consecuta. Venetiis à Gregorio XIII. Romam vocatus Patriarchæ Hierosolymitani nomine potius, quàm munere fungens Presbyter Cardinalis maximi momenti negotia in Purpuratorum Patrum Senatu summa cum laude perfecit. Propterea à Gregorio XIV. cujus viventis adhuc vices sæpe gesserat longè gratissimas, ut sibi in officio succederet, exoptatus est. Exquisitissima igitur Facchi-

Facchinetti scientia, summa experientia & virtus maxima effecere, ut mortuo Gregorio XIV. unanimis collectorum Cardinalium Senatus, die comitorum statim altera, Pontificia dignitate iudicaret dignissimum Innocentium IX. deinceps appellatum. Andreas Archi-Dux Austriae, Episcopus Constantiae, S. R. E. Cardinalis & Archi-Diaconus imposuit coronam Innocentio Pontificiam, quem honorem predicere visa fuit ipse Gregorii XIV. mitra Pontificia, qua prostrato ad pedes Pontificis Facchinetto Cardinali ita delapsa fuit in caput, ut supra id erecta staret, velut de industria aut studio imposita. Coronatus Pontifex in Cardinalium Senatu coram exposuit, qua potissimum ratione Ecclesiae universae, praesertim vero Italiae, Galliae & Japoniae summa rerum necessitate laborantibus vellet quamprimum succurrere. Et hercle spes omnium erat maxima, Innocentium, si vires & vita paterentur, fuisse effecturum toti orbi salutaria. Sed optima quaeque sibi proponentem DEUS ita disposuit, ut fuerit mortuus altero jam regiminis mense an. 1591.

CCXXXII. Clemens VIII. Florentinus.

HIPPOLYTO Aldobrandino octenni adhuc puero Pontifex Paulus IV. Pontificatum praedixisse fertur, praesente Aldobrandini parente Jurium Doctore clarissimo. Ferrariae ac Bononiae navata literis, praesertim vero Juri Pontificio ac Caesareo opera egregia in simillimum patri suo Doctorem evasit, qui eruditionis dein majoris & experientiae causa in Germaniam, Galliam ac Hispaniam pervenit. In Italiam rediens genitoris sui quondam munus in se suscipiens in Pontificio Consistorio, ut appellant, inter Advocatos eminuit. A Pio V. inter Rotae Romanae auditores cooptatus, cum Cardinale Alexandrino Legato Apostolico in Galliam, Hispaniam, ac Lusitaniam missus, gravissimorum negotiorum onus subiit. Romam denuo redux a Sixto V. Datarius primò, mox vero Presbyter Cardinalis, ac denique supremus Poenitentiarius creatus, Legatione in se suscepta pervenit in Poloniam, cui restituit pacem Austriacos inter ac Polonos turbatam, dum Maximilianum Austriae Archi-Ducem a Polonis captum in libertatem asseruit. Vice tertia è remotis regionibus Romam reversus, Innocentio IX. è vivis erepto, & ipse unanimi Patrum consensu Pontifex electus est, universorum quamprimum vota & preces exposcens, ut tantum munus, non nisi invito impositum, per Superum favores pos-

fet sustinere. Octavo ab electione sua die coronatus ac confirmatus Pontifex Clemens VIII, rara prorsus virtutum specimina palam ostendere perrexit; per novem enim continuos dies templa omnia Romæ visitavit; Saturnalia festa & Bacchi gaudia, Jubilæi præsertim tempore, prohibuit. In Sanctissimæ Trinitatis hospitio sua liberalitate erecto peregrinorum sæpè pedes altera tantum manu abluit, manu altera chiragræ doloribus impedita, quos fixo Pontificis manus osculo C. Philippus Neriùs penitus absterfisse perhibetur. Immiscuit sese peregrinis illis Calvinii affecta quidam curiositate sua primùm inductus, sed brevè tantæ demissionis exemplò commotus manus dedit Pontifici, dum hic manu pedes tenuit. Inter memoratas virtutes locum etiam sibi vendicat, quòd in hebdomada sancta majoris Pœnitentiarii tribunal occupans, multorum pœnitentium confessiones exceperit. E Reipublicæ Christianæ malorum numero latis legibus prohibito duellum & ipse severissimè prohibuit, adjectis pœnis gravissimis cuiusvis Legum prævaricatori sustinendis. Judæos sensim iterum in Italia invalescentes ditione Ecclesiæ universa eliminavit, Romam, Anconam & Avenionem exceptis. Singularem curam ac amorem exhibuit Religiosis Ordinibus, in quorum favorem ac reformationem complura decreta edidit. Cæteris Religiosos ipse suam præsentiam dignatus, saluberrima sæpè monita obviis quibusvis ac circa se in terram prostratis impertivit. Disputationes de auxiliis à PP. D. Dominici & Societatis JESU institutas ipse Præses audivit. Oratorii Romani Patres, ac inter hos Principem C. Baronium hortatus est, ut Ecclesiæ universæ Annales fidei calamo conscriberent; eum in finem jam cœptum opus Pontificia liberalitate prosequi, ac urgere nunquam destitit. Mirum dictum est, quàm multa tum sacra, tum profana ædificia erexit, aut restauravit. Omissis minoribus majora paucis commemoro. In Laterano sacellum à Gregorio XIII, instauratum longè augustius ipse reddidit. Sacrarium ad Canonicorum usus extructum picturis elegantissimis exornavit. Tria Seminaria in tribus D. Basilii monasteriis in Italia instituit. Collegium item Romæ celeberrimum fundavit à suo nomine Clementinum dictum, cujus curam Clericis Regularibus Congregationis Somaeschæ commisit, ut juvenes Illyricos literarum ac virtutum elementis ritè informarent. Erectis adhuc diversis Capellaniis, ut appellare solent, & restauratis Oratoriis basilicam Vaticanam mirè exornavit, imò & ædes Vaticani Pontificias universas novo decore illustriores reddidit,

dans

dans splendeur semblable à l'aula Pontificale, que les Romains appellent Clementine, & qui est divisée en deux parties, l'une pour le Roi de France, & l'autre pour le Roi d'Espagne. Inter aedificia Romae nova & orbem totum partitus curam, Henricum IV. Galliae Regem, Calvinii errores detestantem, solutio anathematis vinculo in Ecclesiae gremium recepit; Alphonsus II. sine prole mortuo pacifice recepit Ferrariam, ubi duobus nobilissimis conjugiiis Supremus ipse Parochus adfuit. Alterum eorum erat conjugium Margaritae Austriacae Hispaniarum Reginae praesentis cum absente Rege Catholico Philippo III. Alterum Alberti Archiducis Austriae itidem praesentis cum absente Isabella Clara Eugenia Hispaniarum Infante, per idoneos Procuratores celebratum. Nuptias has regias secuta est brevi pax inter Henricum IV. & Philippum III. hunc Hispaniae, illum Galliae Regem, hortatu Clementis VIII. firmata. A Secularibus negotiis ad sacra conversus denuo Franciscum Toletum, Robertum Bellarminum, Caesarem Baronium, Sylvium Antonianum, & Franciscum Mariam Taurisium in Purpuratorum Patrum Senatibus adlegit habita peculiari ratione doctrinae, qua memorati Doctores inter Ecclesiasticos Scriptores veluti in caelo majora sidera inter minora emicuisse. Animo à mortalibus abstracto ad animas immortales abruptus, dum earum gesta & ipse imitator legit & perlegi curavit, Divorum fastis permultos inseruit, quos inter numerantur DD. Hyacinthus Polonus, Raymundus Barcinonensis ex D. Dominici familia, Stanislaus Kostka Polono Nobili, & Agnæ à Monte Politiano Virgini Beatorum honores decrevit; pares ipsum inter Coelitus choros consecutum fuisse Pontificatus sui anno 13. Christi 1605. pie credimus. Eximii prorsus sunt auctores plurimi in recensendis arduis hujus Pontificis virtutibus; ex iis Victorellus ita habet: *nullum in Christiano orbe Principem recensbis, quem Clemens VIII. sibi insigni aliquo beneficio non devinxerit.*

Reflexiones Historicae supra Seculum XVI.

REMOVEDO quasi obscuræ, imò Cimmericæ noctis velamine obortum sibi gratulantur Phœbum Scriptores passim non Pontificii, dum Lutheri Seculum attingere, quo existimant detectis Pontificum Romano-

manorum tum defectibus, tum excessibus, tum in Fide manifestis erroribus Lutherum vel Calvinum & horum propugnatores antiquissimam veræ Religionis lucem Germaniæ præsertim nostræ reparâsse, totius orbis emolumentô maximô, Urbis verò extremô exitiô. Audiamus igitur Romanorum Pontificum hoc Seculo annotata vitia; sed & residuæ Lutheri virtutes nostros non prætereant oculos, ut contraria juxta se posita magis elucescant. Hübnerus hunc in modum suam hujus Seculi Historiam profequitur:

- I. Julius II. fuit blasphemus adversus Deum, quòd Superi Gallis faverent contra exercitum Pontificium.
- II. Idem claves D. Petri abjecit in Tyberim, & arripuit gladium D. Pauli Pontifex militaris.
- III. Leo X. Sacra Biblia vocavit librum fabulis refertum.
- IV. Idem plùs æquò persecutus est Lutherum; hunc idcirco Fridericus Saxoniae Elector meritò defendendum suscepit.
- V. Hadrianus VI. palàm testatus est, nihil sibi in vita accidisse tristius, quàm quòd electus sit Pontifex.
- VI. Idem adhuc privatus Doctor reprobavit Indulgentias; sed creatus Pontifex eas probavit, ajens: *cùm essem parvulus, sapiebam ut parvulus &c.*
- VII. Clemens VII. fuit meretricis filius.
- VIII. Idem moriens dubitavit de tribus Fidei articulis, nimirum 1. an existat DEUS? 2. an animæ rationales sint immortales? 3. an sit futura vita post mortem altera?
- IX. Paulus III. habuit sororem Juliam, quæ fuit concubina Alexandri VI.
- X. Idem Paulus, dum erat Cardinalis, genuit filium naturalem Petrum Aloysium, qui factus fuit Princeps Ducatum trium, scilicet Parmensis, Piacensis & de Castro.
- XI. Julius III. simiarum suarum præfectum in Cardinalem elegit.
- XII. Marcellus II. palàm pronuntiavit, non apparere sibi, quomodo illi, qui supremum Pontificatûs fastigium tenerent, salutis suæ satis consulere possent.
- XIII. Sixtus V. ob pactum cum dæmone initum dicitur ab eodem occisus, si tamen non sit occisus ab Hispanis. *Ita Hübner.*

Respon-

Responsio I. ad I. & II. ac universim ad puncta Hübneri
singula.

AD peccata singula in re Historica ab auctore suo identidem repetita repetendum est responsum, quo crebrius dictum fuerat, auctoritatem in Historia valere plurimum. Hübnerus verò dum agere cupit hujus Seculi XVI, Historiographum, tredecim peccata Pontificum Romanorum, ut ipse ait, admodum ponderosa objicit Romanæ Ecclesiæ; auctoritatis tamen omnis penitus oblitus est, ut fidem certiore impetraret sibi ab iis, qui inter sacra & profana, inter veritatem & fabulam, inter Scripturam sacram & narrationem Historicam non didicere distinguere; contentissimus, quòd laudatur à plebe, & Lutheri doctrinam vulgari populo persuasam custodiat, ac sartam tectam conseruet. Ut rem capias, Hübnerè & tuo altiùs imprimas cerebro, pingito supra tal u' am rasam, vel ari insculpta hæc tredecim capita publico in foro affigito, ut vulgus simul & rarior doctorum cohors legat. Vulgus quacunquè demum opinione prima à teneris annis hausta præoccupatum vel apertè & pervicaciter negabit, vel è contrario affirmabit credulitate levi convictum. Verùm non sic doctorum fors electa tam levis se cordis esse commonstrabit; quæret enim absque mora; quis auctor hujus tabulæ? qua ratione, aut quo aucthorum pondere mercatur fidem? quo loco? quo tempore? quos inter auditores aut spectatores hæc dicta aut facta fuere? an cohærent, aut concordant sibi omnia? Applica sis hæc mea monita libellis tuis, Hübnerè! quare ex temetipso, qua ratione, aut qua auctoritate ostendam & firmabo, e. g. Julium II. Pontificem fuisse blasphemum? Perge sic descendere, & ex te quærere punctum II, III, IV. & sequentia ferè singula; ad quæ nisi ipse tibi quamprimùm respondere noveris, quis, quæso, te coeno tuo immersum collo tenus poterit extrahere? ego tui misertus ut adjuvarem te, & tabulam porrigerem naufrago, inspexi haud perfunctoriè, præter tuos tomulos, authores haud paucos tam Pontificum amicos quàm inimicos, volvendo tamen & lectitando deprehendere quicquam haud potui. Grande igitur naufragium te passum video; derelinquendum ergo te existimo, ne quicquam de tuo putore adhæreat mihi. Quinimo in altum modò provehar & meam firmabo ratem, ut te secuturis telis configam & submergam penitus.

Responsio III. ad III.

SEDIT Leo X, Pontifex eodem tempore, quo Lutherus aliique in Germania nostra tumultuarii Doctores bellum indixerunt Romano Pontifici Leoni: arma sibi sumpserunt, aut cuderunt, veterum more fabrorum Heterodoxorum, ex sacris Bibliis. Non multis ab eodem tempore annis primum inventa fuit typographia; eò usque igitur non nisi Amanuensium calamis, aut modo alio non multum absimili, prodiit in lucem Scriptura sacra calami erroribus, & multò magis pravorum hominum tum Latinorum, tum Græcorum, tum Hebræorum &c. malitiâ plurimum sæpè corrupta, præsertim ubi versione vulgatæ accessere versiones aliæ variis linguis & idiomatis adaptatæ. Multiplicatis jam scribarum erroribus augmentum grande dederunt passim plurimi à novatoribus conducti typographi, in Europa præsertim: ante Lutherum enim & Calvinum extitère hæreses permultæ, quæ vel omnino Scripturam rejecerunt, vel non nisi eliminatis quibusdam libris fidem Scripturæ tribuendam esse censuerunt, vel genio suo & doctrinæ accommodârunt corruptis vel elisis textibus plurimis. Hæc aut similia Biblia si Leo Pontifex pronuntiavit esse fabulis referta, an malè pronuntiavit? Si jam ex Nigrino Scriptore Lutherano, nec inter suos noto, diversa à meis dictis quispiam afferat, is meminert, eidem satisfactum esse jam pridem à Christophoro Ott. in Roma Gloriosa annot. 3. de Leone X, ubi ostendit, quàm nullo teste aut testimonio Nigrinus Leonem X, sacrorum Bibliorum violatorem nominaverit. Latet fors te, amice Lector, quo animo in sacra Biblia Lutherus fuerit? respondebo tibi hic paucis. Expunxit ex librorum catalogo

Testamenti Veteris.

I. Librum Tobie.

II. Judith.

III. Sapientie.

IV. Ecclesiastici.

V. Machabeorum.

VI. Baruch.

VII. Additamenta ad librum Estheris & Danielis.

Testamenti Novi.

I. Epistolam D. Pauli ad Hebræos.

II. Epistolam D. Jacobi.

III. Epistolam D. Juda.

IV. Apocalypsin D. Joannis.

Scribit

Scribit adhuc C. Bellarminus lib. II. de Verbo Dei c. 11. in versione Novi Testamenti à Luthero scripta notari fere errores mille; atque adeò Lutheri versionem jure merito reprehendunt valde ipsimet Tigurini, Münsterus, Bucerus &c. Imo Lutherus ipse fatetur, se crebrius errasse, eò quòd Rabinorum glossis nimium crediderit. Vide hac de re P. Vitum Pichler Controvers. 2. art. 1 §. 3. Qualis denique mens, ac sensus fuerit Lutheri de sacris Bibliis, ostendet uberrime Joannes Pistorius in Anatomia Lutheri, Vetterus in *Casso* suo Lutæro, P. Pichler in appendice sui libri art. 2. ubi perhibet ex ipsius Lutheri scriptis, quàm perversas de sacra Scriptura dixerit sæpè sententias. Unam eamque sordidam valde ex multis protulisse hic sufficiat, qua edixit Lutherus: *exonerare ventrem flatibus, esse potentius remedium adversus diabolum, quàm se ipsa Scriptura sacra.* En! dictum tanto reformatore dignissimum! Atque ex his apparet, quàm non in sacram Scripturam peccaverit Leo X. Lutherus è contrario & verbis & factis S. Biblia penitus corruperit, profanarit, & sacrilegiis multis violarit.

Responsio IV. ad IV.

QUòd Leo X. Lutherum plus æquò persecutus fuerit, si æqui rerum æstimatores assererent, tunc Leoni succensere, & Lutheri sortem dolere jure quis deberet. Verùm cum has querelas vel Lutherus, vel Elector Saxoniae ab eodem seductus primò moverint, plus ipsis tribuendum haud est, quàm illis tribuere solemus, qui licet ab æquo judice condemnati, districtis tamen & calumniis omnia tribunalia passim profcindunt, nunquam magis rei, quàm cum innocentissimi haberi cupiunt. Non ignotum est passim plurimis, Lutherum an. 1517. invidiâ accensum palàm invèhi coepisse in Patres Ordinis D. Dominici, præcipuè verò in Joannem Tezelium, qui Luthero ab Archiepiscopo Moguntino fuerat præhabitus, dum Jubilæi Indulgentiæ Christiano populo erant promulgandæ. Livorem hunc Lutheri secutæ sunt theses permultæ, quas in prælectionibus publicis contra eosdem Prædicatores, uti vocantur, mordacissimè propugnaverat. Iisdem thesibus cum immixtæ forent complures Orthodoxæ Fidei parùm conformes opiniones, nec tamen ab his propugnandis Lutherus remitteret; hinc Romam vocatus à Leone X. haud comparuit reus, Friderico Saxoniae Electore Moguntini Archiepiscopi hoste rem sic disponente, ut annò 1518. coram Cardinale Cajetano teneretur

Xx 2

respon-

respondere Lutherus jam non paratus amplius judicis sententiam audire, sed ipse judicem agere, cum nec Cajetani, nec aliorum prudentissimorum ac doctissimorum virorum monitis pareret. Inter eosdem fuit etiam Joannes Eckius Theologiae Doctor eximius, qui anno 1519. Lipsiae Lutherum in disputatione publica argumentis licet solidissimis haud permoverat, pertinaciam omnem constantiam, superbiam omnem rationem superante. Anno igitur 1520. Leo X. Pontifex Bullam editam Lutheri anathema dixit omnium fidelium communione privato. Tum vero Lutherus Wittenbergae in furias accessit, & Bullam & Codicem Juris Pontificium in foro publico infami tradidit rogo, haud obscure significans, quo supplicio ipse foret afficiendus. Haecenus & Leonis Pontificis & Lutheri per annos quatuor gesta percepimus: jam vero judicet aequus arbiter, num plus peccaverit Leo Pontifex severitate nimiam in Lutherum admittam, an Lutherus summam pertinaciam adversus suum Judicem committam. Audiamus etiam ipsius Lutheri de Leone X. sententiam ac mentem, quam datis Romam litteris exposuit. Inter alia, quae Christophorus Ott ex Lutheri libris deprompsit, haec Lector habeat: *interim tu Leo sicut agnus in medio luporum sedes, sicut Daniel in medio Leonum, & cum Ezechiele inter scorpiones habitas &c. hac affectione tactus dolui semper, optime Leo, his te Seculis Pontificem factum, qui melioribus dignus eras. Celebratior & augustior est in omni terrarum orbe vita tua inculcata fama, quam ut a quovis vel maximi nominis possit quavis arte impeti.* Pars epistolae haec anno 1520. 6. Aprilis a Lutheri ad Pontificem data legitur. En igitur testimonium pro moderatione Leonis X. validissimum! Ostende sis jam simile argumentum, Hübneri, pro Lutheri contra Pontificem, & tum deliberare occipe, an Leoni, an Lutheri plus laudis tribuas. Absit vero, ut in comparationem tanti Pontificis veniat tantillus Lutherus!

Responsio V. ad V.

CUR praeter aliis Hadriani VI. egregie gestis aliud Lectorem non edocuerit Hübnerus, quam quod palam confessus fuerit, nihil sibi in vitam rursus accidisse, quam quod electus sit Pontifex, nec ego satis capio, nec alii ceperunt mecum: plerique enim maximorum etiam Imperatorum palam confessi sunt sibi optatius semper fuisse non imperare, quam imperare: coronis namque non tam honorari, quam onerari Imperatorum

ac

ac Regum capita; rem item periculis plenissimam esse Imperium, non tam ore, quàm opere testatus est cum viris ac foeminis summò loco natis Carolus V. Imperator gloriosissimus, qui, invitò Pontifice & universo prope modum Romanò Imperiò, valedixit coronis ac sceptris, solitudinem & salutem animæ curis publicis præhabens. Ita facti sunt sapientissimi quique per Europam Reges, quorum numerum abundè magnum leges in Hieronymo Plato authore in Hispania nato; unde iidem Reges nisi privato commodo antehabendum esse censuissent totius cujusdam regni emolumentum, exemplum à Carolo V. non sibi sumpsissent, sed eidem dedissent. Cæterum aliud non intendit significare Hadrianus, quàm difficultatem occurrere iis sanè maximam, quos tot gravissimis negotiis pares esse oporteret. Eo nimirum ferè modo paravit dicere, quo Servator mundi Christus dixit Matth. c. 7. v. 13. & 14. *intrate per angustam portam; quia lata porta & spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem; & multi sunt, qui intrant per eam. Quàm angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam; & pauci sunt, qui inveniunt eam!* Pari ratione Propheta Magnus vocanti respondit Deo: *a a ecce, Domine, nescio loqui.* Jerem. c. 1. Item Moyses Israelitarum Supremus Dux infirmitatem suam confessus est, dum dixit: *quis ego sum, ut vadam ad Pharaonem, & educam filios Israël de Ægypto?* Exod. c. 3. Non absimili modo Salomon nondum perversus Rex cor sapiens à Deo petit, ut sciret regere copiosissimum populum; ait enim: *& nunc, Domine Deus, tu regnare fecisti servum tuum pro David patre meo; ego autem sum puer parvulus & ignorans ingressum & introitum meum; & servus tuus in medio est populi, quem elegisti, populi infiniti &c. dabis ergo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit & discernere inter bonum & malum &c.*

Responsio VI. ad VI.

AGEDUM, Hübner, prome authores, quorum pondere manifestum facias, vel apparenter minimùm probes, Hadrianum VI. ut Doctorem privatum reprobâsse Indulgentias, comprobâsse autem easdem, postquam creatus est Pontifex. Agedum, inquam, Hübner, prome authores: Historicum enim sine autoritate tanti valere noveris, quanti nuces valent absque nucleo, vagina sine gladio, caput sine cerebro. Verùm cum authorem hoc dignum nomine à te mihi promittere haud queam,

id doctus longâ experienciâ, nihilominus more meo agam tecum perbene nignè. Fingamus itaque mutâsse mentem suam Hadrianum; perinde id solum docebimur, crescere nimirum persapè cum annis & longâ experienciâ doctrinam, prudentiam, sapientiam &c. Edic enim, an non ipsum nos docuit æterna Sapientia, dum ait; *JESUS proficiebat sapientiâ, & ætate, & gratiâ apud DEUM & homines.* Luc. c. 2. v. 52. Verbum nempe incarnatum interiùs idem eodem manens modo exteriùs id prodebat, quod in hominibus reliquis & naturæ & gratiæ dona operari solent temporis successui & industriæ incrementum promittentia. Sin ita tibi displiceam, effare, an non & Lutherus, & Calvinus, & Zvinglius à te tantopere laudati aliud docuere ante suam *apostasiam* & intra, & post ipsam? ita fas mihi sit dicere; nam tu Reginam Sueciæ Christianam & Viros etiam Principes vocas *apostasos*, quod deserto Luthero aut Calvino sacramentum dixerint Romanæ Ecclesiæ: quæro hic, an hic loquendi modus est juxta Protestantium pacta? Verùm ut video, nimium dedi tibi; Hadrianus enim abusus duntaxat odio habuit, qui oriri persapè solent nec ex Jubilæo, nec ex Indulgentiis aliis; sed male his utentium erroribus, quos facile admittere possunt & Clerici & Religiosi viri nonnulli promulgantes aliquando indulgentias populo, quarum exactam rationem si ipsos rogares, mutos faceres. Est hæc & nostri temporis, & fuit hæc Hadriani VI. querela justissima, qua de re vide Pontificium Doctum A. R. D. Eggs & auctores alios.

Responsio VII. ad VII.

QUOD Julianus Medices Clementis VII. parens in conjuratione Pæctiana Florentiæ in D. Reparata templo an. 1478, nefariè occisus fuerit diebus 30, antequam Julius filius seu Clemens in lucem prodiret, passim invenire est in Historicis; quod verò Julianus hunc ipsum suum filium ex meretrice vel concubinato illicito susceperit, præter Hübnerum nec ex Historicis non Pontificiis quisquam mihi id affirmavit, etsi plures lustraverim. Pro prole profectò legitima à patruo suo Pontifice Leone X. constanter habitus, educatus & tam literis quàm virtutibus instructus fuit, nemine natalium obscuritatem vel notante vel objiciente. Quod si tamen Hübnerus vigilantissimus rerum harum observator & Argus rem acutetigit, occipiat etiam virorum Luthero adherentium vel præconum suorum & natales

Ies & qualescunq; generationes perfunctoriè tantùm conscribere; prodi-
bit certè incertorum liberorum ac nothorum catalogus aut liber vastissi-
mus. Facile hìc foret non adeò remotas urbes & aulas Luthero addic-
tas adducere, in quibus ferè quotidie indulgetur luxui ac luxuriæ, ut Veneri
consecrentur primitiæ atque primiparæ. Sed non delectat his immorari
longiùs, nec prodest ad singularia descendere more Hübneriano.

Responsio VIII. ad VIII. & IX.

CLEMENTEM VII. vel de Dei existentia, vel de immortalitate ani-
mæ, vel de vita post mortem secutura unquam dubitâsse, nec autho-
res Pontifici, nec quisvis alii non solùm non meminere; sed nec somniasse
quidem præter Hübnerum videntur mihi. Perfacile igitur occurrit hìc re-
sponsum Hübnero notandum: quisquis alterum de crimine postulat, nisi
crimen probet, criminator, calumniator, detractor est omni meliori præ-
sumptione minor. Hæc paucis dicta habeto de sorore Pauli III. Julia,

Responsio X. ad X.

ETSI veritas persæpè odium pariat, nullus tamen jure oderit Historiam,
si veritati primitias consecret & perpetuò litet. Hac spe freti Histori-
ci Latini, Itali, Germani, Galli &c. haudquaquam tergiversantur scribere,
Paulum III. adhuc juvenem, & Pontifices per paucos relicto castitatis tra-
mite in viam carnis deflexisse, nec non sceleribus aliis fuisse contamina-
tos. Sed quid tum postea? an idcirco Romana ruit Ecclesia, ut purior Lu-
thero aut Calvinò authore surgat Lutherana aut Calviniana &c. en tibi
par nobile fratrum! en Reformatores Ecclesiæ in carne humana angelos,
qui nec nubunt, nec nubentur! hi sanè ut insisterent D. Pauli & Apostolo-
rum vestigiis integerrimis, probè legerunt, & scrupulosè observarunt ejus-
dem D. Apostoli epistolam ad Corinthios datam, in qua c. 7. laus rara ac
singularis tribuitur virginitati, & merces promittitur posthabito quovis
connubio. Fatemur nos Paulum III. nondum Pontificem, sed adhuc ju-
venem cum Davide juvene multùm à virgineo calle aut semita aberrasse,
sed & poenitentiam egisse. Dedit poenas Deo David poenitens, dum natus
& brevè mortuus est filius, & dum filii majores mutuis odiis se & patrem
fuère persecuti. Dedit etiam poenas ultori Deo Paulus Pontifex, dum Pe-
trus Aloysius ejusdem filius Genuensis seditionis author vel adjutor suo-
rum

rum hostium manibus occubuit, & filium suum pari ferè fortunæ exponendum reliquit. Exclamavit erectis ad cœlum manibus crebrò David poenitens; *delicta juventutis meae & ignorantias meas ne memineris, Domine &c.* A Davide mutuavit Paulus III. & voces & lacrymas, dum & ipse exclamavit copiosis perfusus lacrymis; *delicta juventutis meae &c. Item si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero.* Maculas nimirum suas, ex unanimi Historicorum sententia, eluit & Cardinalis & Pontifex III, cinere & cilicio imitatus exemplum Davidis poenitentis; utinam sic fecisset & Lutherus, & Calvinus, & Zwinglius, & quisvis alii non Pontificii imò tunc Pontificii!

Responsio XI. ad XI.

Nunc à simiis, nunc à noctuis, nunc à vulpibus &c. mutuas sumit Hübnerus fabulas, ut Romanorum Pontificum famam & veritates obnubilet Historicis. Obscurus sanè & ignobilis prorsus Historicus, aut fabulator potiùs, qui nec verosimilia docet, nec suis delectat fabulis, nisi credulam fortè & indoctam plebem. Viris etenim doctis, qui placere queat, haud dispicio; iidem quippe inquirent continuo; *quis amabo ille simiarum praefectus fuit? quæ illi patria? unde domo? quod nomen gerit? inter Cardinales an Diaconus, an Presbyter, an Episcopus fuerat?* Ad tot quæsitæ altum silent omnes Historici: ipse Hübnerus obmutuit, dum aliud non scripsit, quàm hæc; *Julius III. simiarum suarum praefectum in Cardinalem elegit.* Apage igitur hanc absurdam Historiam aut ineptam fabulam!

Responsio XII. ad XII.

Cùm & Marcellus II. & Hadrianus VI. eodem telo, sed admodum hebetè, ab Hübnero petantur, eodem proin & nobis telò, sed adversus auctorem suum jam fortissimò petendus est. Idem igitur sit responsum duodecimum, quod fuit hoc ordine quintum,

Responsio XIII. ad XIII.

VÆ tibi Sixte V. penè omnium Romanorum Pontificum infelicissime; si cum dæmone tibi pacisci placuit, & hæc ob pacta ab eodem tuo amico

amico dæmone sis neci datus, quemadmodum Hübnerus refert. Verùm bono simus animo, dabitur hìc ab inferis redemptio. Optarem hìc ego, ut talia de se scripta legisset vivus etiamnum Pontifex Sixtus V. risisset sanè & copioso fortassis auro donasset Hübnerum, quòd certiora de Pontifice non scripisset Historicus omni authoritate, atque adeò fide destitutus penitus. Non ita mecum sentiunt multi: ajunt enim, Sixtus Pontifex linguam erui, & dextram præscindi juberet, quòd veriora non scripisset, sed figmenta plurima dixisset. Attendamus modò, an non certiora, aut veriora scribere de Luthero liceat. Recolenda autem hìc sunt dicta superiùs sæpè de Luthero, & quidem authorum testimoniis firmata, quibus pauca nunc addimus nunquam authoritate destituti maxima. Servabimus simul hunc ordinem eò ferè modò, quò Hübneri servavimus.

I. Lutherus familiariter usus est dæmone; ait enim ipse in colloquiis suis mensalibus fol. 259 *oro te, amice dæmon, ut Deum pro me obsecres.* Fol. 288. *Sancte dæmon, ora pro me.* Adhæc fassus est Lutherus ipse, *se plus unò salis modò comedissee cum stygio lavernione. Dæmonem sibi sæpius condormissee, quàm suam Catharinam.* Omitto alia honestis auribus gravia. Vide authores le Roy in Labyrintho c. 13. P. Vitum Pichler & alios, quorum ille citat librum Lutheri de missa angulari, & colloquia mensalia.

II. Lutherus fuit blasphemus in Deum & Sanctos; ait enim 1. *Christus est diabolus meus contra diabolum, ut sim filius Dei.* 2. *Non semel Domino Deo nostro aliquot egregios articulos porrexi & exhibui, eumque docere volui. Sed optimus ille ac bone frugis DEUS bellè mihi suum tergum obrerit.* 3. *Rogate pro Domino Deo nostro & ejus Evangelio, ut ipsè bene succedat.* Melanchton in vita Lutheri. 4. *Christus est maximus peccator in orbe terrarum non objectivè tantum, sed formaliter.* 5. *Nos sumus equè sancti ac sancta est Maria, & sancti alii licet maximi.* 6. *Si Mater Dei, Petrus & Paulus &c. hodie superessent in terris, meis (scil. Lutheri) pedibus sese subjicerent, & me suum Dominum honorarent.* Plures alias Lutheri blasphemias leges in Adamo Tanner, Laurentio Forero, Conrado Andrea, Joanne Pistorio, le Roy, P. Vito Pichler &c. quorum plerique fatentur, se lectissee Lutheri etiam antiquioris editionis libros, quos ipsimet Lutherani librorum Lutheri collectores in lucem ediderunt, non negantes gravissimos errores sui Magistri, procul

R. P. Kolb Series Pont. Pars III. Y y dubio

- dubio Deo sic disponente, ut suis typis se ipsos confunderent, & testimonium dicerent contra semetipsos. Allati autem authores passim citarunt libros Lutheri, scilicet Postillas, colloquiorum mensalium tomum I. & II. Wittenbergæ editos.
- III. Lutherus fuit Ordinis Religiosi desertor & votorum contemptor. Testis est orbis universus.
- IV. Lutherus fuit à Fide Romana (Hübneri utar terminò) apostata.
- V. Lutherus fuit concubinarius sacrilegus, uti superius demonstratum fuit, & testes sunt Catharina de Bore monialis & liberi plures sacrilegi.
- VI. Lutherus fuit verbis obsecenus valde, quem admodum ex ipsius Lutheri libris palam ostendunt citati authores omnes.
- VII. Lutherus fuit Bibliorum falsarius, teste C. Bellarmino superius citato, & plurimis authoribus aliis, imò teste Scriptura ipsa à Luthero corrupta.
- VIII. Lutherus fuit valde superbus. Ita probant dicta & facta copiosissima in Lutheri libris contenta. Lege citt. Authores.
- IX. Lutherus inter scelera usque ad mortem vivere perrexit. Ita Authores citt.
- X. Lutherus improvise morte extinctus est. Ita habent authores præter citt. passim multi. Addidère nonnulli, Lutherum extinctum ac sepultum fuisse *plaudente inferno universo*; cum omnes energumini eodem die solitâ liberati fuerint molestiâ, eò quòd dæmones faterentur, sese debere Luthero parentare, & celebrare funebria. Talia quamvis ego non ausim affirmare, tamen ostendere conatus sum, quòd mihi non desint auctores passim multi, qui Lutherum & malè vixisse, & malè mortuum fuisse testantur. En tibi, Hübnerè, & tuam & meam Historiæ methodum! en tibi Pontifices, & Lutherum Pontificum hostem; tu laudas Lutherum & vituperas Pontifices; ego Pontifices Luthero haud injuriâ longissimè præfero; auctores enim mecum sunt plurimi, tecum saltem tuis in libellis expressus est nullus, & qui tecum esse possent, ipsi met testimonium contra se dicerent Luthero teste maximo. Fas est igitur, ut vel tutiorem viam mecum teneas, vel me errores meos edoceas, refutatis responsis meis ad te tuosque Historicos datis,